DERS TANITIM FORMU

GENEL BİLGİLER	
Dersin Kodu	KAM 324
Dersin Adı	Kentleşme Politikaları
Birim / Bölüm / Program	Siyaset Bilimi ve Kamu Yönetimi- Lisans
Dersi veren	Doç. Dr. Korkmaz YILDIRIM
Akademik Yıl	2024-2025 Bahar Dönemi
Derste Kullanılan Dil	Türkçe
Dersin Kategorisi	Zorunlu
Ders Saati ve özelliği	3, Teorik
Kredisi	3
ECTS Kredisi	6

Dersin Tanımı

Bu ders kapsamında, kent, kentleşme ve kentlileşme politikaları, sürdürülebilir kentleşme gibi kavramlarının tanımlanması ve kentlerin varoluşunu açıklayan kuramlar, tarihsel gelişim ve kentsel planlama, konut ve gecekondu politikaları, kentsel toprak politikaları, kıyı ve afet politikaları ve çevre sorunları ve uygulanan politikalara ilişkin bilgiler sunulmaktadır.

Dersin Amacı

Bu dersin amacı; öğrencilere kent ve kentleşme, kentlileşme ve sanayileşme, kentsel arsa ve konut sektörü, gecekondulaşma, Türkiye'deki kentleşme süreci gibi konularda genel bilgiler sunmaktır.

Dersle İlgili Görüşme Saatleri

Ders ile ilgili sorularınızı korkmaz.yildirim@erdogan.edu.tr adresini kullanarak e-mail yoluyla ya da ilgili ders için açılmış olan "classroom" protalı üzerinden sorabilirsiniz. Çarşamba ve Cuma günleri 13.00-15.30 arası öğrenci görüşme saatinde sorularınızı iletebilirsiniz

Ders İşleniş Tekniği

- Bir önceki derste işlenen konulara ilişkin 15 dk. hatırlatmalar.
- Haftalık dersin konusu hakkında genel bir çerçeve çizmek
- Dersin temel kitabı tarafından verilen materyaller ve diğer kaynaklardan yararlanılarak oluşturan bir sunum eşliğinde ders anlatımı
- Ders konularının örnek olay incelemeleri ile desteklenmesi
- Ödev uygulamaları ile öğrencilerin bilgilerinin içselleştirilmesi

Ders Kitabı

Yusuf ŞAHİN (2022). Kentleşme Politikası, Ekin Yayınevi,

Okuma Listesi

İlgili mevzuat düzenlemeleri, ulusal ve uluslararası raporlar ile dersin öğretim üyesi tarafından verilecek makale ve ilgili materyaller

Önerilen Kaynaklar

Ruşen Keleş (2021). Kentleşme Politikası, İmge Kitabevi Yayınları, Ankara
Zerrin Toprak (2016); Kent Yönetimi ve Politikası, Birleşik Matbaa, Altıncı Baskı, İzmir
Pelin Pınar Özden (2020). Kentleşme Politikası ve Hukuku, İstanbul Üniversitesi Açık ve Uzaktan Eğitim Fakültesi Ders Notu, YÖK Dersleri Platformu.

Haftalara Göre Teorik İşlenecek Konular	
1.Hafta:	Dersin genel tanıtımı, kavramsal çerçeve: kent kentleşme ve politika kavramları
2.Hafta:	Kentleşme ve tarihsel gelişim
3.Hafta:	Türkiye'de kentleşme
4.Hafta:	Kent kuramları
5.Hafta:	Farklı sistemlerde kent, kentleşme ve planlama
6.Hafta:	Kentsel planlama politikası-imar denetimleri
7.Hafta:	Bölgesel planlama politikası
8.Hafta:	Ara Sınav (%40)
9.Hafta:	Konut politikası
10.Hafta:	Gecekondu politikası
11.Hafta:	Kentsel toprak politikası
12.Hafta:	Kıyı ve afet politikaları
13.Hafta:	Kentsel dönüşüm politikaları
14.Hafta:	Sürdürülebilir kentleşme politikaları
15.Hafta:	Dönem içi çalışma ve sunumlar
16.Hafta:	Final sınavı (%60)

Öğrenci Yükümlülükleri

- Ders materyallerini edinmek,
- Derse zamanında gelmek ve bütün sınıf içi faaliyetlere katılmak,
- Ders dâhilinde verilen tüm ödev, proje, sunum vb. sorumluluklarını zamanında ve tam olarak sunmak,
- Dersin ahengi ve disiplinine özen göstermek,
- Öğrencilerin sınavlarda dürüst ve etik olmaları esastır. Aksi takdirde disiplin suçu olarak kabul edilecektir.

KENTLEŞME POLİTİKASI

KENT, KENTLEŞME: KAVRAMSAL ÇERÇEVE

Temel Sorular:

- Kent, kentleşme ve politika ne demektir?
- Kentleşme, kalkınmanın bir ölçüsü olarak değerlendirilebilir mi?
- Kentler, hangi kriterlere göre ve nasıl bir değişim gösterir?

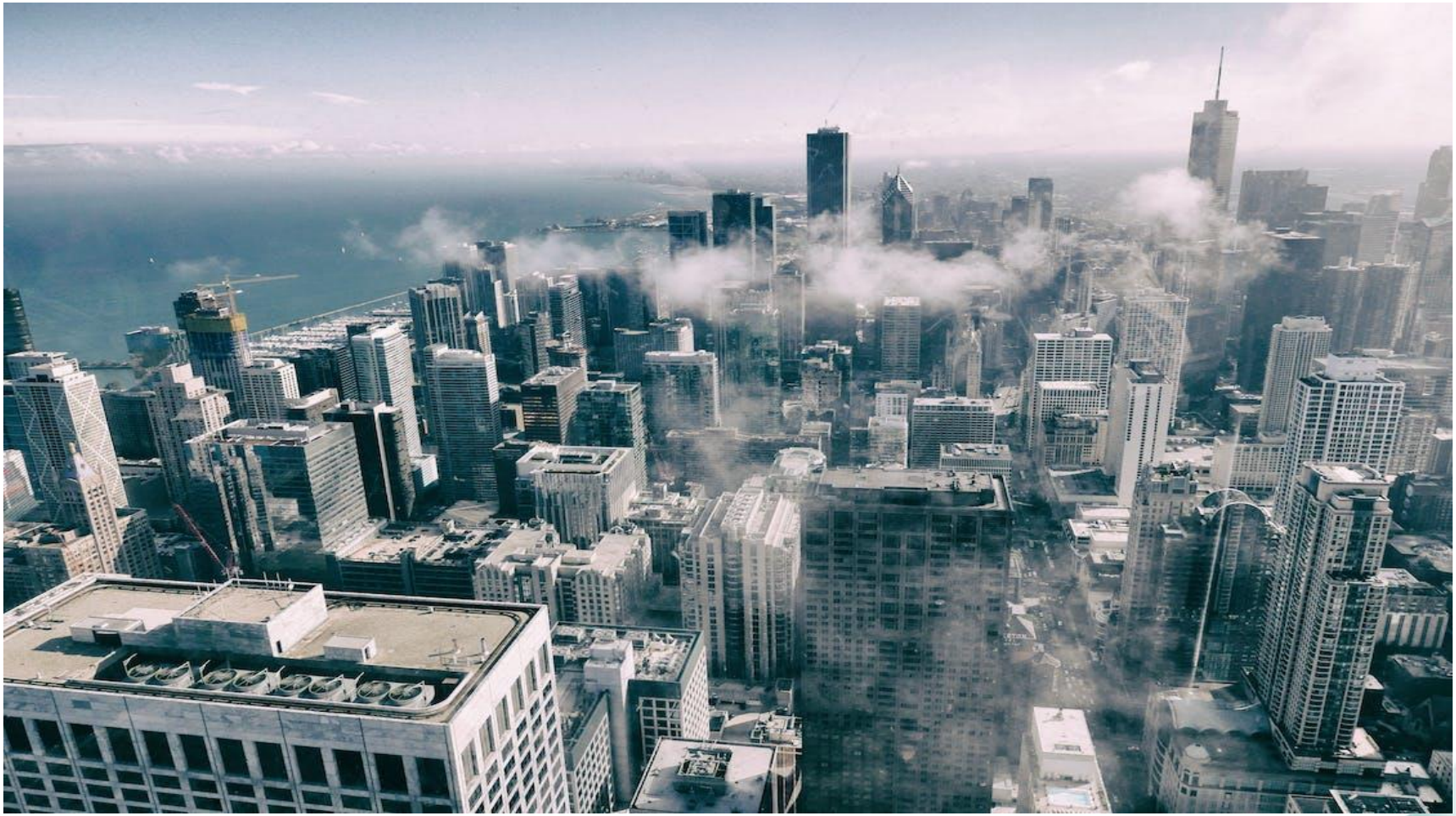

Mücadele Yaklaşımları

Kaçınılmaz

Kaçınılabilir

Risk ve Tehditler
(sıcaklık artışı, kuraklık, aşırı hava olayları, su kıtlığı, yağış sel, heyelan, deprem, kasırga)

Doğal Alanlar **Banliyöler** **Sanayi ve Ticaret Merkezi** **Şehir Merkezi** **Parklar** **Banliyöler** **Tarım Alanları**

Kavramsal çerçeve

Kent:
Birçok farklı tanımı mevcut olsa da, geniş anlamda "sanayinin gelişmesi sonucu nüfusun ticaret, sanayi ve hizmet alanlarında yoğunlaştığı, tarımsal etkinliklerin az ya da hiç olmadığı yerleşim ve yaşam alanları" olarak ifade edilebilir.
Kronolojik gelişim süreci içinde, ‘polis’, ‘cite’, ‘balık’, ‘kend’ gibi kavramlarla birlikte, İngilizce’de “city”, Fransızca’da “la ville”, Latince’de “civitas” ve Farsça’da şehir sözcüğünün Türkçedeki karşılığı TDK'ya göre; **kent**tir. Ayrıca, Arapça'da kent anlamına gelen **Medine** kelimesine karşılık gelmektedir.

- **İktisadi:**sanayi ve hizmet sektörünün öncül olması
- **Siyasi:**
  Anayasa'nın 126. maddesi
- **Demografik:** Nüfus yoğunluğu fazla
- **Sosyolojik:**
  İşbölümü, uzmanlaşma, çoğulculuk, örgütleşme, cemiyet, grup farklılaşması, toplumsal çatışma vs.

Uygarlığın mekânsal izdüşümü, farklılıkların mekânı!

Kentleşme:

‘Sanayileşme ve iktisadi gelişmeye paralel olarak kent sayısının artması ve kentlerin büyümesi sonucunda ortaya çıkan, toplumda artan oranda örgütleşmeye, uzmanlaşmaya ve insanlar arası ilişkilerde kente özgü değişikliklere yol açan nüfus birikim süreci.’

- Her bir disiplin, **kent** kavramını kendi perspektifinden değerlendirmektedir.

- ***Siyaset Bilimi (Politics):*** İktidarı ele geçirme ve yönetme, iktidar ve kaynakların dağıtımı, uzlaşma ve mutabakat

- ***Siyasa (Policy):*** belli bir amaca ulaşma için atılan adımlar, önlemler ve uygulamalar, eylemler dizisi…

  - Doktrin (değer ve inançlar) ve felsefe ilişkisi (zihinsel faaliyet)' ten farklılık arz eder.
  - Uygulana her politika farklı bir doktrin ve felsefe arka planı vardır denilebilir.
  - Her bir kentleşme politikasının kendisine özgü doktrin ve felsefi altyapısı mevcut olduğu unutulmamalıdır.

- ***Kentleşme politikası:*** ‘köylerden kentlere olan nüfus akınların *hızını, biçimini, coğrafi dağılışını*, ülke kalkınmasına hizmet edecek şekilde etkileyen eşgüdümlü politikalar bütünü’
- *Seçeneklerden bir kaçı:*
  - Piyasa dinamiklerine bırakmak
  - Mevcut konumları korumak
  - Birden fazla merkez oluşturma
  - Dağınıklığı gidermek ve ölçek ekonomileri gibi.

  - *Sıralı büyüklük kuralı;*

- **Kentlerin sınıflandırılması**

- **İşlevsel açıdan:** Turizm, sanayi, ticaret vb.
- **Coğrafi açıdan:** geniş ve dar kentler
- **Nüfus büklükleri bakımcıdan**: Büyük, orta ve küçük ölçekli şehirler

- **İlgili olduğu bilim dalları**

- İktisat, sosyoloji, demografi, hukuk, tarih ve siyaset felsefesi

Kentle İlgili Temel Kavramlar:

- **Köy/Tarım Kent:** Kırsal ile kent alanlarının avantajlarını bir araya getirmek amacıyla oluşturulan yerleşim alanları.
- **Yeni Kent:** Sıfırdan bir kentin kurulması.
- **Ana Kent (Metropol):** Metropolitenleşme ve metropoliten bölge.

  5216 Sayılı Belediye Kanunu'nda belirtilmiştir.
- **En Uygun Kent:** Optimal kent büyüklüğü ile en uygun maliyetle hizmetlerin sağlandığı kent.
- **Yöre Kent:** İktisadi ve sosyal imkanlar bakımından kentin merkezine bağlı olan kent.
- **Küresel Kent:** Küreselleşme (zaman ve mekanın sıkışması, sermaye hareketliliği) sonucu kentler hiyerarşisinin oluşması.
- **İslam Kenti ve Akıllı Kent:** (Her iki kavram hakkında açıklamalar eklenebilir.)
- **Kayıp Kent, Yoksul Kent, Sürdürülebilir Kent, Tekno-Kent, Yavaş Kent, Yaratıcı Kent:** (Bu kavramların her birine sizler bir şeyler ekleyebilirmisiniz?)

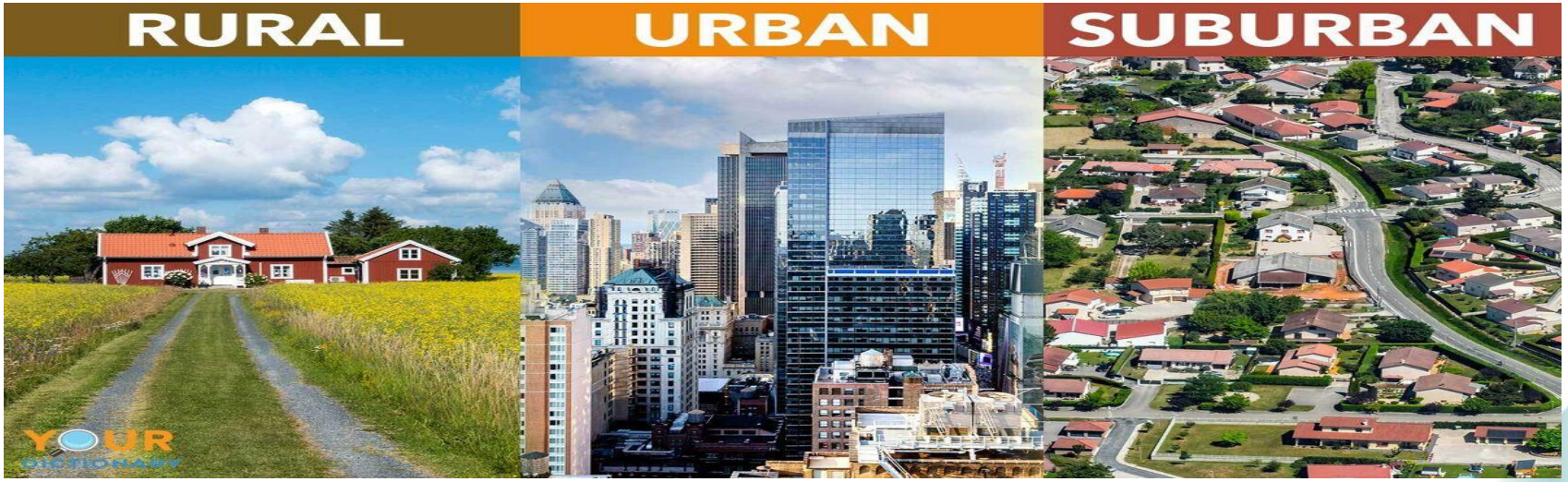

Used under license of Getty Images

Kentleşme ile İlgili Kavramlar:

- **Sahte (Çarpık) Kentleşme:** Kentleşmenin sanayileşme ile birlikte gerçekleşmemesi durumu.
- **Bağımlı Kentleşme:** Sanayileşme dışı faktörlere bağlı olarak gelişen kentleşme.
- **Karşı Kentleşme:** Kentlerde yaşayanların oranlarının azalması.

Türkiye'de kentleşme sürecinde etkili olan etmenler, **itici**, **çekici** ve **iletici** faktörler olarak ifade edilebilir.

KENTLEŞME POLİTİKASI

TARİHSEL GELİŞİM VE KENTLEŞME

- ***Kentler ilk olarak nerede ve nasıl ortaya çıkmıştır?***
- ***Kentler tarihsel olarak nasıl bir değişim göstermiştir?***
- ***Küreselleşmenin mekan üzerindeki etkisi nelerdir?***
- ***Küresel kent ve önemi?***

Kentlerin Ortaya Çıkışı (M.Ö. 3500-4000)

İki temel yaklaşım:

- **Tarım ve Hayvancılıktan Kentsel Hayata Geçiş:**
  Kentlerin, tarım ve hayvancılıkla birlikte ortaya çıkması.
- **Kırsal Hayatın Sonradan Oluşması:**
  Kırsal yaşamın daha sonra, kentlerin varlığına bağlı olarak şekillenmesi.
- **Savunma Amaçlı:**
  Kentlerin savunma ihtiyaçları doğrultusunda oluşması.
- **İbn Haldun – Bedevi ve Göçebe Hayat – Asabiye Kavramı:**
  İbn Haldun'un, devlet ve toplum üzerine yaptığı açıklamalar. Asabiye (toplumsal dayanışma) kavramı, bedevi ve göçebe yaşam tarzlarının toplum üzerindeki etkileri.
- **Kentlerin İktisadi, Askeri, Dini ve Toplumsal Değişim Sonucu Ortaya Çıkması:**
  Kentlerin ortaya çıkışının, kültürel, iktisadi ve coğrafi koşulların uygun olması sonucu gelişmesi.

Tarihsel Olarak Kentlerin Ortaya Çıkmasıyla Karşılaşılan Temel Kavramlar ve Olgular:

- Devlet
- Zihniyet değişimi
- Mimarlık
- Despotik rejimler
- Savaşlar
- Toplumsal cinsiyet
- İşbölümü ve uzmanlaşma

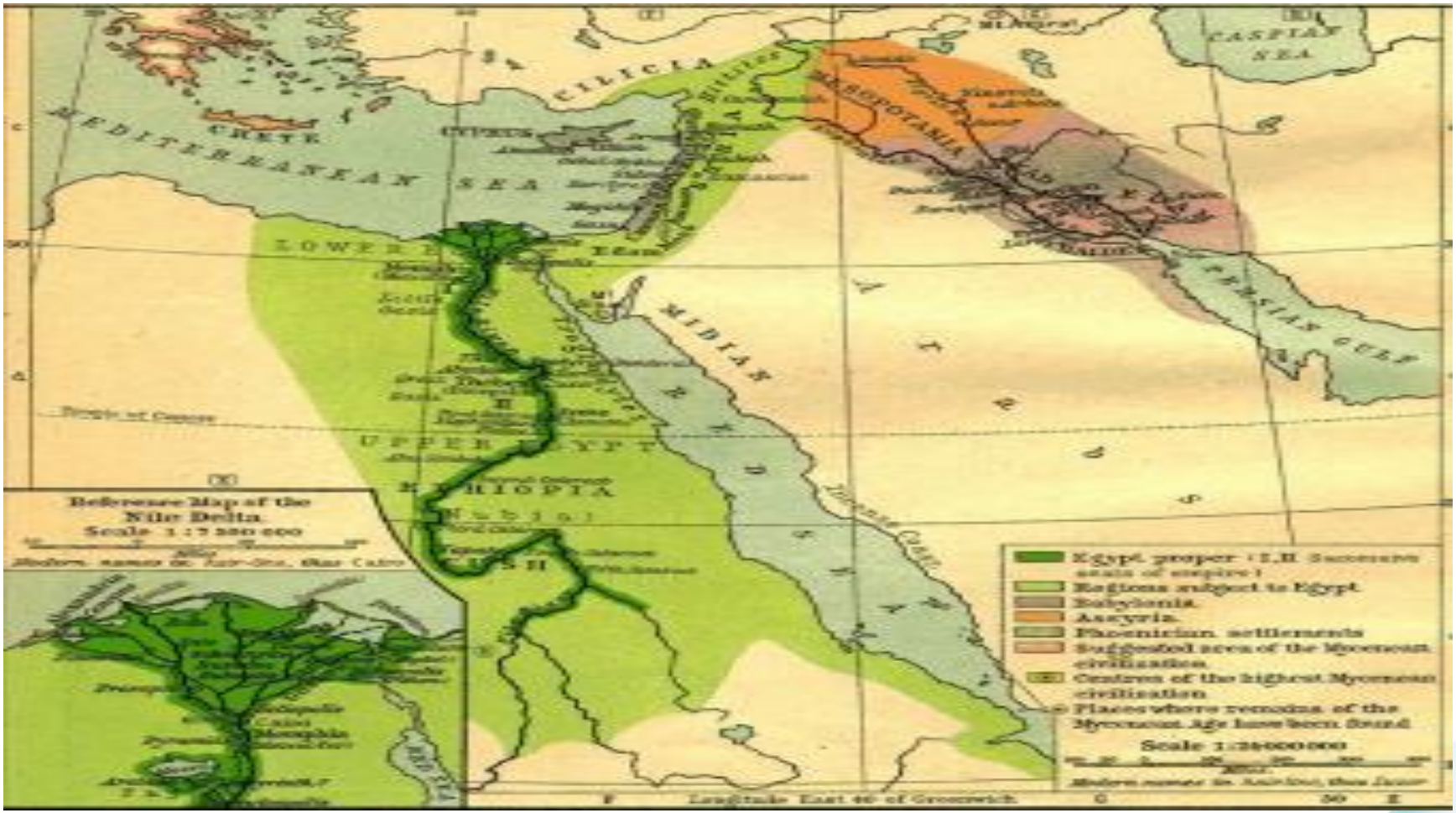
CILICIA
CRETE
MEDITERRANEAN SEA
MESOPOTAMIA
CASPIAN SEA
PERSIAN GULF
MIDIAN
ETHIOPIA
Reference Map of the Nile Delta
Scale 1:7 500 000
Egypt, proper
Regions subject to Egypt
Babylonia
Assyria
Phoenician settlements
Scale 1:24000000

İlk Sümer Şehri Ur, Irak.

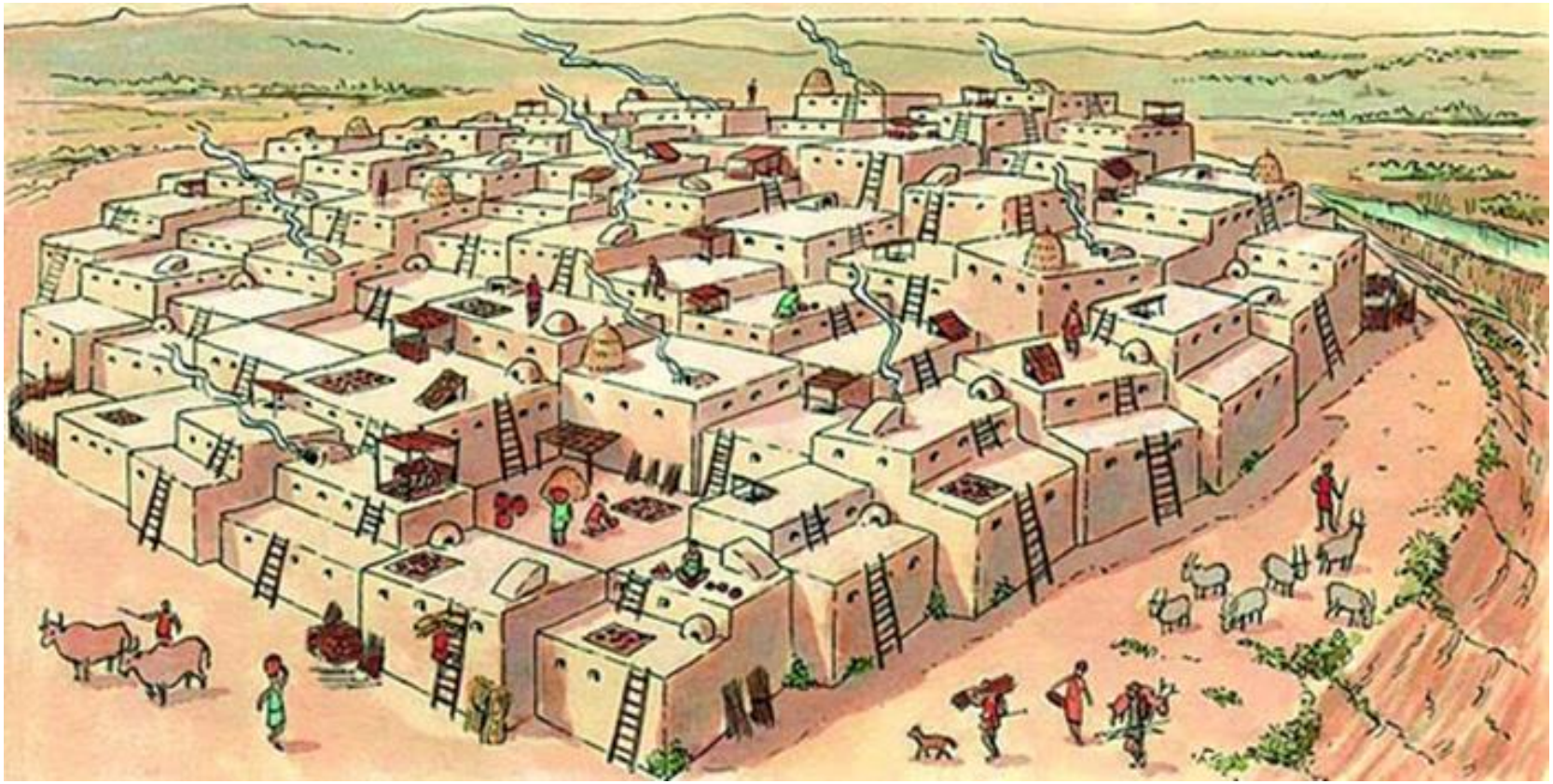

Çatalhöyük, Konya

Göbeklitepe, Şanlıurfa,

Antik Çağ Öncesi:

- **Kahramanlık Çağı ve Dini Düşüncenin Hakim Olması:**
  Bu dönemde, dini düşünceler ve kadercilik öne çıkmaktadır.
- **İlyada ve Odysseia'da Edinilen Tecrübe:**
  Bu eserlerde, seküler bir anlayışa ve antik çağın, yani polis'e geçişe dair izler bulunur.
- **Drakon Yasaları ve Solon Reformları:**
  Tüccar ve yoksul kesimlerin, aristokratlara karşı başkaldırışı.
- **Atina Şehir Devleti (M.Ö. 8.-1. yy.):**
  Atina, kültür ve sanat merkezi olarak önemli bir yer tutar. Agora ve Akropol bu dönemin simgeleridir.
  Gösterişsiz yapılar hakimdir. Şehir, beton yapılarla değil, kentli insan anlayışıyla şekillenir. Dışa açık mekanlar önemlidir.

Düşünürler:
Platon ve Aristo, kentleri düşünce mekanları olarak algılamışlardır.

Helenistik Dönem:

- **Polis Devletlerden Kozmopolit Kentlere ve Dünya Kentine Geçiş:**
  Bu dönemde, aklı temel alan bir kent anlayışı ortaya çıkmıştır.
- **Mutlak Monarşinin Mekânlara Yansıması:**
  Helenistik dönemde, mutlak monarşi anlayışı mekânlara yansımıştır.
- **Geometrik Olarak Planlanan Kentler:**
  Kentlerin planlaması, geometrik bir düzene dayandırılmıştır.
- **Kent ve Düşünce Sistemi Arasındaki Açı Giderek Açılmıştır:**
  Kent ile düşünce sistemi arasındaki ilişki giderek daha fazla farklılaşmıştır.

Roma İmparatorluğu Dönemi:

- Roma İmparatorluğu'nda, **iktisadi bir güçlenme**, güçlü devlet ve güçlü ordu anlayışı hâkimdir.
- **Hristiyanlığın Hâkim Olması:** Hristiyanlık, devlet yönetiminde etkin bir rol oynamaya başlar.
- **İhtişamlı Yapıların İnşası:** Bu dönemde, büyük ve görkemli yapılar inşa edilmiştir.
- **10. Yüzyıldan İtibaren Burjuvazi Tabakasının Gelişimi ve Feodal Yapının Değişimi:**
  Burjuvazi sınıfının yükselmesi ve feodal yapının değişmesi, toplumsal yapıyı etkilemiştir.
- **Hristiyanlığın Etkisinin Artması ve Piskoposluk Kentlerinin Ortaya Çıkması:**
  Hristiyanlığın etkisi giderek artmış ve piskoposluk kentleri ortaya çıkmıştır.

- **Tarımsal Ekonomiden Kentsel Ekonomiye Geçiş:**
- **Ticaretle Uğraşanların Artması:** Ticaretin gelişmesiyle birlikte, ticaretle uğraşanların sayısı artmıştır.
- **Komün Birliklerinin Kurulması:** Kentsel yaşamda komün birlikleri kurulmaya başlanmıştır.
- **Farklılıkların Mekânı Olarak İfade Edilmiştir:** Kent, sosyal ve kültürel farklılıkların ortaya çıktığı bir mekân olarak tanımlanmıştır.
- **İşbölümü ve Uzmanlaşma:** Kentsel yaşamın getirdiği en önemli özelliklerden biri işbölümü ve uzmanlaşmanın artmasıdır.

Düşünürler:

- **Machiavelli, Jean Bodin ve Thomas Hobbes:** Bu dönemdeki önemli düşünürlerdir ve monarşi ile devletin yapısı üzerine önemli görüşler ortaya koymuşlardır.
- **Monarşinin Yükselişi ve Bürokrasi Oluşumu:** Monarşinin güç kazanması ve bürokratik yapıların oluşması süreci başlamıştır.

- Organik Bir Toplumsal Hayatın Devamı İçin Kent Anlayışı
- **Gotik ve Barok Sanatı:** Kentlerin gelişimine etki eden önemli sanatsal dönemlerdir.

- **Kentlerin Planlanmasında Daha Disiplinli ve Düzenli Bir Anlayış:**
- Orta Çağ'ın sonlarına doğru, kentlerin planlamasında disiplinli ve düzenli bir yaklaşım benimsenmiştir.
- **Ulus Devlet Anlayışının Hâkim Olması (Mutlak Egemen Kentler):**
- Orta Çağ'ın sonunda ulus devlet anlayışı yayılmaya başlamış, mutlak egemen kentler şekillenmiştir.
- **Ütopik Kent Tasavvurları: Haveman'ın *Yarın*, Thomas More'un *Utopia*, Ernest Callenbach'ın *Ekotopya* gibi eserler** ütopik kent tasavvurunun örneklerindendir. *Kentsel ütopya*, ideal kent anlayışını ve gelecekteki yaşam biçimlerini anlatan hayali şehir planlarıdır.

Düşünürler:

- **John Locke ve Adam Smith:** Bu düşünürler, bireysel özgürlük, serbest piyasa ve devletin rolü üzerine önemli görüşler ortaya koymuşlardır.
- **Sınıfsal Çatışmanın Olduğu, Burjuvazinin Temel Belirleyici Olduğu Kentsel Mekanlar:**
- Burjuvazinin yükselmesi ve sınıfsal çatışmalar, kentsel mekanların yapısını etkilemiştir.

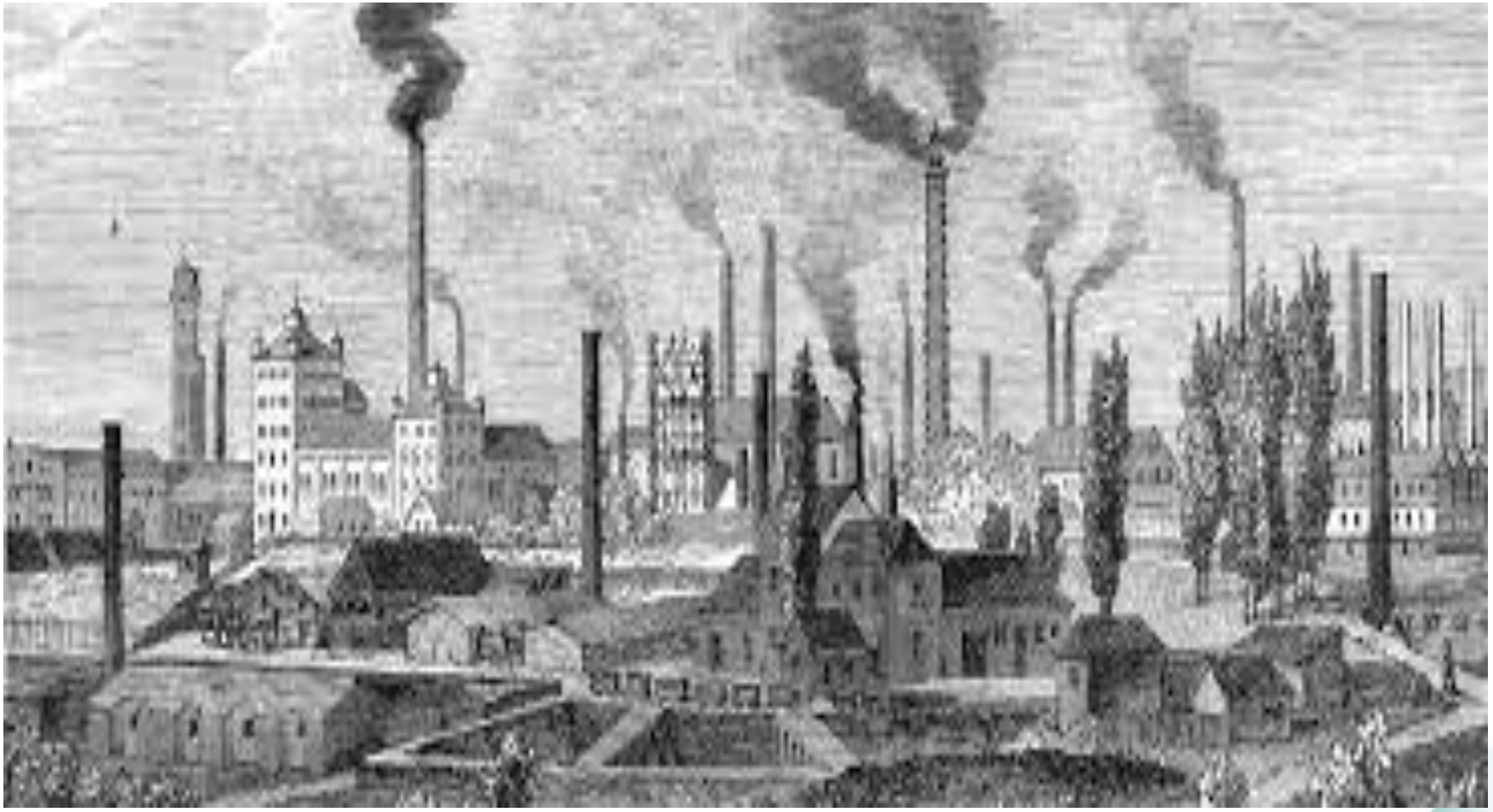

Günümüzde:

- **Küresel Kentler ve Küreselleşme (Glocalizasyon):**
  Küresel kentler, küreselleşme süreciyle birlikte yerel ve küresel dinamiklerin birleştiği yerleşim alanlarıdır.
- **Şehirleşme ve Medenileşme:**
  Şehirleşme, kentlerin büyümesi ve nüfusun yoğunlaşması sürecidir; medenileşme ise bu süreçle birlikte ortaya çıkan kültürel, sosyal ve ekonomik gelişmeleri ifade eder.
- **Kentleşme ve Uygarlaşma Arasındaki İlişki:**
  Kentleşme, bir toplumun ekonomik, sosyal ve kültürel yapısını dönüştüren bir süreçtir, uygarlaşma ise bu süreçlerin daha geniş bir toplumsal ve kültürel evrimle birleşerek, bir toplumun daha yüksek bir medeniyet seviyesine ulaşmasını ifade eder.

KENTLEŞME POLİTİKASI

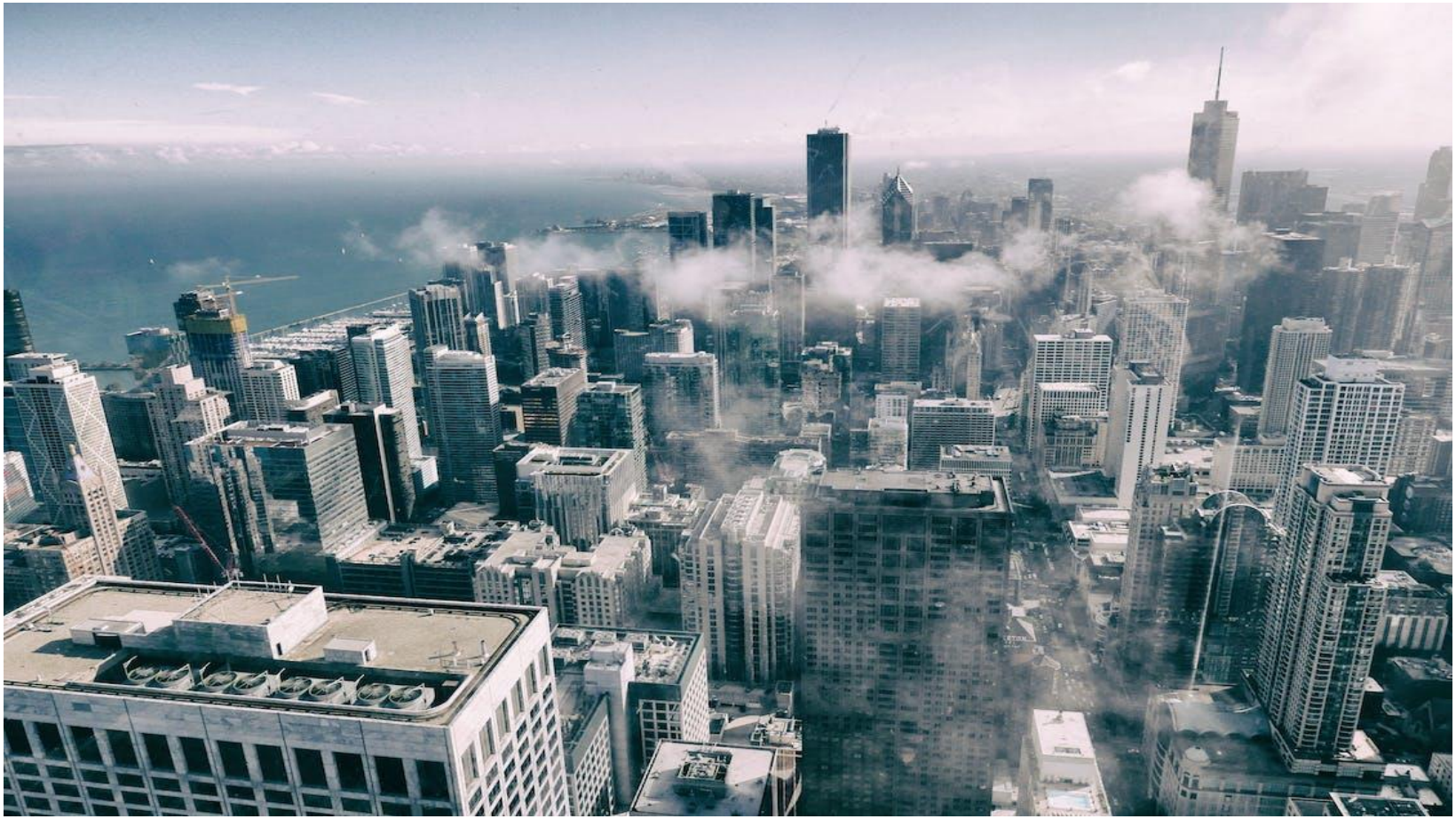

Kentler ve Kentsel Politikaların Önemi

- **Kentsel Alanlar**:
  - Karmaşık ekolojik, sosyo-ekonomik ve teknolojik sistemler oluşturur.
- **Kentsel Politikaların Önemi**:
  - Küresel GDP'nin yaklaşık %75'i kentsel alanlarda gerçekleşmektedir.
  - Her iki kişiden biri, günümüzde kentsel alanlarda yaşamaktadır.
  - **Yakınlık ve Yerellik**: Kentsel politikalar, daha yakın ve yerel çözümler üretmek için önemlidir.

Kentsel Alanlara İlişkin Temel Açmazlar

- **Demografik Açmazlar**:
  - Hızlı nüfus artışı, plansız altyapı
  - Yoksulluk, gecekondulaşma, göç
  - Kutuplaşma, altyapı hizmetleri ihtiyacı
- **Ekolojik Açmazlar**:
  - Atık ve su kaynakları sorunları
  - İklim değişikliği riski ve tehditler
  - Hava kirliliği, trafik sorunları
- **Sosyoekonomik ve Finansal Açmazlar**:
  - Konut, temiz su ve enerjiye erişim sorunları
  - Kamu sağlığı ve atık/atık su sorunları
  - Yetersiz alanlar (gezme, eğlenme)
  - Sınırlı kamusal kaynaklarla kentsel hizmet geliştirme zorlukları
- **Teknolojik Açmazlar**:
  - Karmaşık ve disiplinler arası planlama gereksinimi
  - Altyapı iyileştirmeleri ve eskiyen altyapının düzeltilmesi

Mücadele Yaklaşımları

Kaçınılmaz

Kaçınılabilir

Risk ve Tehditler
(sıcaklık artışı, kuraklık, aşırı hava olayları, su kıtlığı, aşırı yağış, sel, heyelan, deprem, kasırga)

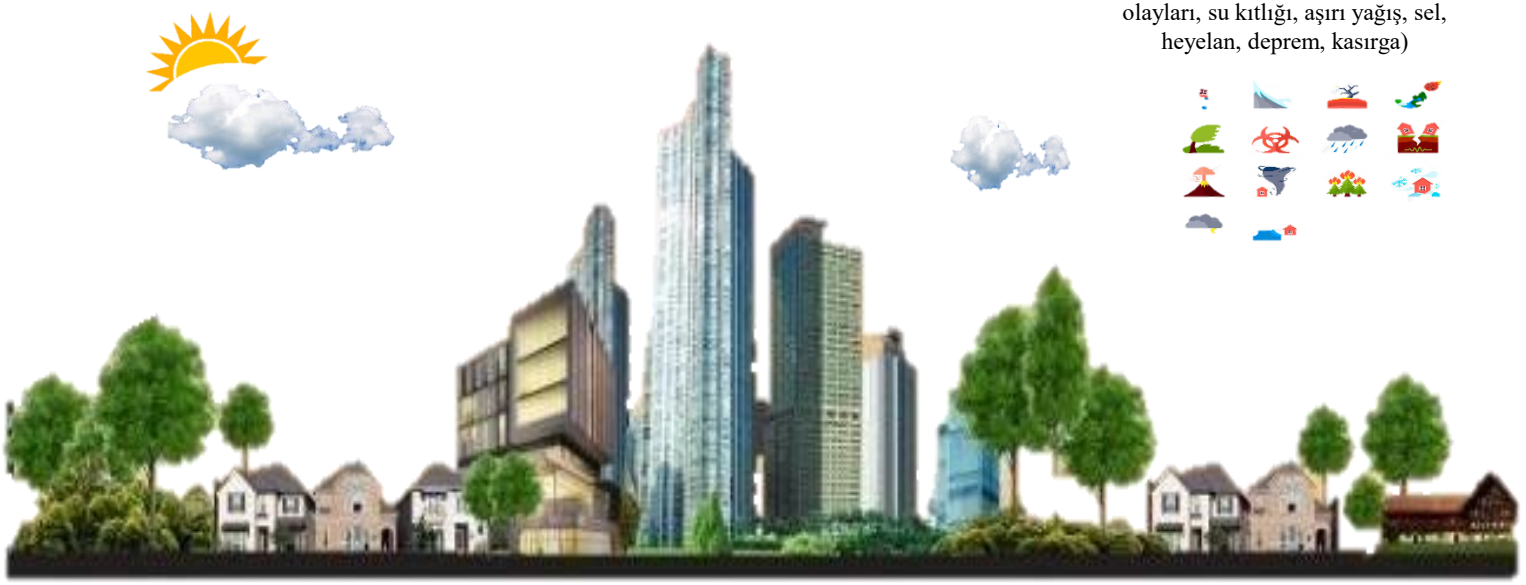

Doğal Alanlar **Banliyöler** **Ticaret Merkezi** **Şehir Merkezi** **Parklar** **Banliyöler** **Tarım Alanları**

Birincil ve İkincil Kentsel Fonksiyonlar

- **Birincil Fonksiyonlar**:
  - **Ulaşım**:
    - *Network*: Otoban, tren yolu, metro
    - *Services*: Taksi, dolmuş
    - *Nodes*: Duraklar
  - **Konut**:
    - Kapalı siteler, bireysel konutlar
    - Park, bahçeler, kentsel orman, biyolojik geçiş koridorları
    - Sanayi alanları ve ulaşım güzergahlarına yakınlık
  - **Yeşil Alanlar**:
    - Parklar, peyzaj alanları
    - Flora/fauna durumu, kentsel orman
  - **Su ve Atık Su Yönetimi**:
    - Su kaynakları, depolama ve pompalama
    - Atık su, kanalizasyon, arıtma tesisleri
    - Atıkların toplanması, depolanması ve geri dönüşümü
  - **İletişim**:
    - İnternet kabloları, Wi-Fi hizmetleri, baz istasyonları
  - **Enerji**:
    - Elektrik kabloları, gaz boruları
    - Kanalizasyon, su boruları, iletişim hatları
    - Bireysel enerji üretimi ve destekleyici kanallar
  - **Ticari ve Sanayi Alanları**:
    - Kentsel ekonomi, çevresel sorunlar
    - Ulaşım güzergahlarına yakınlık
- **İkincil Fonksiyonlar**:
  Eğitim, sağlık, eğlence, kültür, turizm

Kent Yönetimi ve Sürdürülebilirlik

- **Temel 3 Altlık**:
  - Sürdürülebilirlik
  - Dirençlilik
  - Verimlilik
    (Bu altlıklar, kentsel fonksiyonların sağlam temellere dayanmasını sağlar.)
- **Beklenen Hedefler**:
  - Yaşam Kalitesi
  - Çekicilik
  - Rekabet
- **Yönetim Perspektifleri**:
  - **Siyasal ve Yönetimsel Unsurlar**
  - **Ekonomik ve Teknolojik Unsurlar**
  - **Ekolojik ve Sosyal Boyutlar**
    (Bu unsurlar, birbirini destekleyerek yönetilmelidir.)
- **Analiz ve Değerlendirme**:
  Kamu politikaları ve iktisadi bakış açısıyla analiz edilmelidir.

KENTLEŞME POLİTİKASI

Farklı sistemlerde kent, kentleşme ve planlama

- **Kentleşme ve Ekonomik Kalkınma Arasındaki İlişki:**
- **Ülkelerin Siyasi Rejimleri ile Kent ve Kentleşme Arasındaki İlişki:**
- **Küreselleşmenin Mekan Üzerindeki Etkisi:**
- **Küresel Kentler:**
- **Kent Hakkı Kavramı:**

İktisadi Kalkınma ve Kentleşme:

Modernleşme süreci ile kentleşme arasında güçlü bir ilişki bulunmaktadır. Kentleşme, ekonomik kalkınmanın bir sonucu olarak, sanayileşme, altyapı gelişimi ve ticaretin artması gibi faktörlerle birlikte şekillenir. Aynı zamanda, kentleşme süreci ekonomik büyümeyi hızlandırarak toplumsal yapının evrimini de etkiler.

- **Modernleşme Kuramı:**
- **Bağımlılık Kuramı (Eklemleme ve Dünya Sistemi Kuramı):**

Modernleşme Kuramı:
Modernleşme kuramı, sosyal, siyasi, iktisadi, kültürel ve diğer alanlarda başta olmak üzere, sanayileşmiş Batılı toplumlarının sahip olduğu yapı, kurum, değer ve sistemlere sahip olmayı amaçlayan düzenlemelerdir. Bu süreç, teknoloji, uzmanlık ve sermaye aktarımını içerir.

- **Modern Değerler:**
- **Siyasi, Kültürel, İktisadi ve Sosyal Alanlarda Modernleşme:**
- **Modernlik ile Geleneksel Arasındaki Zıtlık:**
- **Birinci, İkinci ve Üçüncü Dünya Ülkeleri:**

Bağımlılık Kuramı:

Bağımlılık kuramı, klasik Marksizm'in gözden geçirilmesiyle ortaya çıkmıştır. Bu kuram, gelişmişlik ve az gelişmişlik arasındaki ilişkiyi, burjuva ve proletarya sınıfı ayrımını, ayrıca az gelişmiş ülkelerin kaynaklarının sömürülmesini inceler. Bağımlılık kuramına göre, elit tabaka, gelişmiş ülkelerin menfaatlerini koruma isteğiyle hareket eder.

- **Dünya Sistemi Kuramı:**
- **Eklemleme Kuramı:**

Modernleşme ve Bağımlılık Kuramlarına Eleştiri:

- Batı Merkezli:
- "Önce ve Sonra" Ayrımı:
- Geçiş Sürecinde Toplum Değer Yargıları ve Düşüncelerine Fazla Dikkat Edilmemesi:
- Toplumsal Cinsiyet Sorunu:

2 Temel Kentleşme Politikaları

- **Piyasa Merkezli Kentleşme Politikaları:**
  - **Kapitalist Sistem:** Piyasa merkezli kentleşme politikaları, kapitalist ekonomik sistemin temel prensiplerine dayanır. Bu politikalarda, kentleşme süreci piyasa kuralları doğrultusunda gelişir.
  - **"Laissez-faire, laissez-passer" Prensibi**
  - **Piyasa Merkezli Uygulamalar:**
  - Saf halde kapitalist bir ekonomik sistem bulunmadığı için, tamamen piyasa merkezli kentleşme politikalarını benimsemiş bir ülke yoktur. Ancak, birçok ülke piyasa ekonomisi çerçevesinde kentleşmeyi teşvik eden politikalar uygulamaktadır.

Devletçi Kentleşme Politikası

- Devletçi kentleşme politikası, kentleşme politika karar ve uygulama süreçlerinde devletin müdahalesinin olduğu, genellikle sosyalist ülkelerde görülen bir kentleşme politikası türüdür.
- Bu politikalar arasında şunlar bulunur:
  - **Kent Planlaması Politikası**
  - **Konut Politikası**
  - **Bölgesel Gelişme Politikası**
  - **Dış Politika**
  - **Çevre Politikası**
  - **Doğal Afet Politikası**
  - **Kent Toprağı Politikası**
  - **Kent Güvenliği Politikası**
  - **Ulaşım Politikası**
  - **Kültür ve Turizm Politikası**

İktisadi Sistemler ve Kentleşme Politikaları

- **Kapitalist Sistem:**
  - Kapitalist sistemde, üretim araçları özel mülkiyette olabilir.
  - Kentler ve kentleşme hareketi, piyasa mekanizması ve arz-talep yasası ile şekillenir.
  - Ancak, piyasanın başarısız olduğu durumlar vardır, özellikle kamusal mallarda bu sorun belirgindir.
  - Kentsel mal ve hizmetlerde ara çözümler geliştirilmesi gerekmektedir.
- **Kuzey Amerika ve Avrupa'da Kentleşme:**
  - İktisadi açıdan toplumsal farklılaşma gözlemlenir.
  - Kiraya müdahale yoktur, bu da plansız ve düzensiz kentleşmeye yol açar.
  - Büyük kentlerde, konut sorunu önemli bir mesele haline gelir.

Sosyalist Sistem (Üretim Araçlarının Devlet Mülkiyetinde Olabileceği Sistem):

- Kentler ve kentleşme hareketi, devlet kontrolünde gerçekleşir.
- Kentsel mal ve hizmetler, hiyerarşik bir düzen içinde merkezi otorite tarafından yönetilir.
- Kentler arası çelişkili durumlar yoktur.
- Toprak rantı, toplum yararına kullanılır.
- Standartlaştırma ve düzenli bir gelişim sağlanır.
- En elverişli kent büyüklüğü belirlenir.
- Kentin özü, kültürel ve yönetimsel unsurlarla şekillenir.
- Uygulamada bazı sıkıntılar yaşanabilir; örneğin, nüfus sınırlaması gibi problemlerle karşılaşılabilir.

KENTLEŞME POLİTİKASI

KENT KURAMLARI

Kuram:
"Olguların nedenlerini, bir düzen içinde oluşup oluşmadığını sorgulayan ve bazı yasaları anlamaya çalışan zihinsel bir faaliyettir."

Kuramlar ve Kentle İlgili Temel Sorular:

- **Niçin?**
- **Belirgin özellikleri neler?**
- **Bunlar arasındaki ilişki nedir?**
- **Nasıl gelişir, dönüşür ya da büyür?**
- **Gelecekte ne olacak?**

- **Yeterlilik Koşulları ve Ölçütleri:**
  - Dinamik ve esnek olmalı,
  - Ampirik verilere dayalı olmalı,
  - Tutarlı olmalı,
  - Gerçek yaşamdan örnekleri içermelidir.

Kent Kurmalarının Sınıflandırılmasındaki Ölçütler:

- **Tarihi Sınıflandırma**
- **Kuramı Geliştiren Kişinin İçinde Yer Aldığı Disipline Göre**
  - **İşlevsel ve Normatif (Urban Theories and Theories of Cities):** Kent teorileri, hem işlevsel (kentlerin nasıl işlediğini açıklamaya yönelik) hem de normatif (kentlerin nasıl olması gerektiği üzerine önerilerde bulunan) bir yaklaşımla ele alınır.
  - **Sosyolog ve Kent Sosyologlarının Kuramları:** Kent sosyologları, kentsel yapıları ve toplumları inceleyen teoriler geliştirirler.
  - **Avrupa ya da Amerika Merkezli:** Kent kuramlarının gelişimi, büyük ölçüde Avrupa ve Amerika merkezli olmuştur, bu nedenle bu bölgelerdeki kentsel sorunlar ve çözümler ön plana çıkmıştır.

İşlevsel Kuramlar:

- **Bir Sistem Olarak Kent (Brian Berry):**
  Kentin, birbirine bağlı öğelerden oluşan bir sistem olarak ele alındığı kuram.
- **Bir İktisadi Lokomotif Olarak Kent (Jane Jacobs):**
  Kentin, ekonomik gelişimi yönlendiren ve toplumsal dinamiklere etki eden bir güç olarak incelendiği yaklaşım.
- **İletişim Ağı Olarak Kent (Peter Hall):**
  Kentin, iletişim ve bilgi akışını sağlayan bir ağ olarak değerlendirilmesi.
- **Tartışmaya Açık Mekân Olarak Kent (David Harvey ve Manuel Castells):**
  Kentin, farklı toplumsal grupların çatışma ve mücadelesinin yaşandığı bir mekân olarak analiz edilmesi.
- **İnşa Edilmiş Çevre Olarak Kent:**
  Kentin, insan eliyle şekillendirilen fiziksel çevre ve yapılar bütün olarak ele alınması.
- **Kişilik Olarak Kent (Edwin Burrows, Mike Wallace, Peter Ackroyd):**
  Kentin, toplumsal karakterler ve bireysel kimliklerin biçimlendirildiği bir varlık olarak kabul edilmesi.
- **Sahne Olarak Kent:**
  Kentin, toplumsal olayların ve kültürel üretimin sahneye konduğu bir alan olarak değerlendirilmesi.

Normatif Kuramlar:

- **Kozmik Kuram (Paul Wheatley):**
  Kentin, evrenin düzenine benzer bir şekilde, belirli kozmik ve doğal ilkelerle şekillendiğini öne süren kuram.
- **Makine Olarak Kent (Newton, Descartes, Le Corbusier):**
  Kentin, bir makine gibi işleyen, belirli mekanizmaların ve süreçlerin toplamı olarak ele alındığı yaklaşım.
- **Organizma Olarak Kent (Robert Park, Ernest Burgess, Jane Jacobs):**
  Kentin, bir canlı organizma gibi büyüyüp gelişen, sürekli evrim geçiren ve kendi iç dengeleriyle işleyen bir yapı olarak değerlendirilmesi.
- **Takımyıldızı Olarak Kent (Christine Sizemore):**
  Kentin, bir takımyıldızının parçaları gibi bir araya gelen ve birbirine bağlı öğelerden oluşan bir bütün olarak ele alınması.

Kente Değinen Sosyologlar:

- **Karl Marx:**
  Kenti, kapitalizme dayanan, sınıf farklılıklarının ve çatışmalarının yaşandığı bir yerleşim yeri olarak açıklar.
- **Émile Durkheim:**
  İş bölümü ve dayanışma kavramları üzerinden, mekanik ve organik toplum türlerini ele alır.
- **Max Weber:**
  Kenti, ekonomik ve siyasal bir birim olarak varsayar. "Üretim ve tüketim kenti" kavramıyla kapitalizmin ortaya çıkışını açıklamak için kent anlayışını kullanır.
- **Louis Wirth:**
  Kentliliği, nüfus büyüklüğü, yoğunluğu ve heterojenliği açıklamak için kullanır. Anomi kavramı üzerinden kent yaşamını analiz eder.

Kent Sosyologlarının Kent Kuramları:

- Kent ekolojistleri, kenti kurumsallaştırmaya çalışırken iki temel boyuta bağlı olarak değerlendirmelerde bulunurlar:
- **Geçim Kaynakları:**
  - Hizmet sunan merkez
  - Aktarma merkezi kentler
  - Kentlerin belli bir hizmette uzmanlaşması
- **Kentin İç Yapıları:**
  - Ortak merkezli bölge kuramı
  - Dilimler kuramı
  - Birden çok merkezli büyüme kuramı

ORTAK MERKEZLI BUYUME KURAMI
CONCENTRIC ZONE MODEL

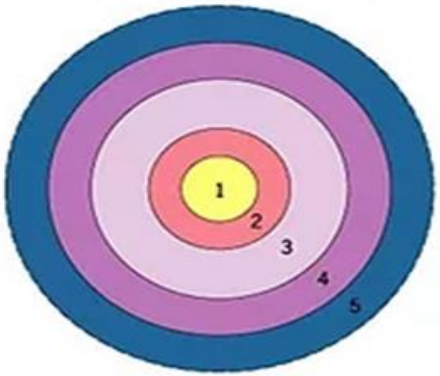

A

- Central business district
  Merkezi Isyerleri Bölgesi
- Zone of transition
  Geçis Bölgesi
- Zone of independent workers' homes
  Isçi Yerlesim Merkezi Bölgesi
- Zone of better residences
  Üst Sinif ve Memur Yerlesim Bölgesi
- Commuters' zone
  Banliyö Bölgesi

DILIMLER KURAMI
SECTOR MODEL

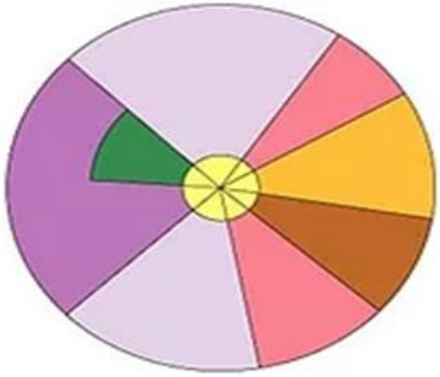

B

- High-rent residential
  Yüksek Sinif Konutlari
- Intermediate- rent residential
  Orta Sinif Konutlari
- Low-rent residential
  Alt Sinif Konutlari
- Education and recreation
  Egitim ve Eglence
- Transportation
  Ulasim
- Industrial
  Sanayi Bölgesi
- Core
  Merkezi Bölge

COK MERKEZLI BUYUME KURAMI
MULTIPLE NUCLEI MODEL

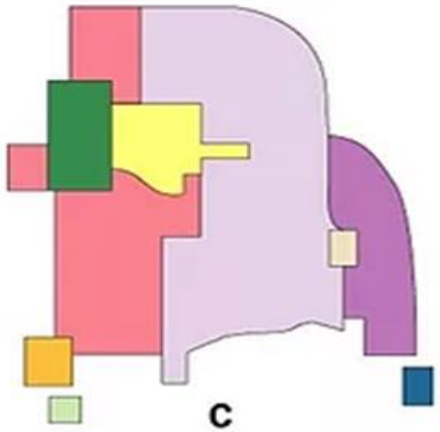

C

- Central business district
  Merkezi Isyerleri Bölgesi
- Wholesale, light manufacturing
  Toptancilik ve hafif imalat sanayi
- Low-class residential
  Alt sinif konutlari
- Middle-class residential
  Orta Sinif Konutlari
- High-class residential
  Yüksek Sinif Konutlari
- Heavy manufacturing
  Agir sanayi bölgesi
- Outlying business district
  Ticaret banliyöleri sinira yakin
- Residential suburb
  Yörekentler
- Industrial suburb
  Sanayi tesisleri olan yörekentler

Kent Ekolojistlerinin Eleştirisi:

- **Ortak Merkezli Bölgeler Kuramı:**
  - Aşırı derecede basitleştirilmiş.
  - Topoğrafik özelliklerin dikkate alınmadığı.
  - Toprak denetimlerini ve planlamayı göz ardı ettiği.
- **Dilimler Kuramı:**
  - Toplumsal sınıf yapısının basitleştirildiği.
  - Kent planlamasını göz ardı ettiği.
  - Dilim kavramının anlaşılmaz olduğu.
  - Kişilerin değer yargılarını ve davranışlarını dikkate almadığı.
- **Birden Çok Merkezli Büyüme Kuramı:**
  - Somut örnekli araştırma eksikliği.
  - Geniş kapsamda topraktan yararlanma kuramına dönüşmediği.

Genel Eleştiri:

- Bu kuramların hepsi için yapılan genel eleştiri, evrensel olmadığı ve ağırlıklı olarak Amerika odaklı olduklarıdır.

- **Tek Büyük Kent Kuramı (Primate City) - Mark Jeffersen:**
  Bu kuram, bir ülke veya bölgedeki en büyük kentin, diğerlerinden çok daha büyük olduğunu ve ülkenin ekonomik, kültürel ve sosyal hayatına hükmettiğini öne sürer.
- **Sıra Büyüklük Kuralı (Rank-sized Rule) - George Zipf:**
  Zipf'in kuramı, bir ülke ya da bölgedeki şehirlerin büyüklüğünün, sıralarına ters orantılı olduğunu ifade eder. Yani, en büyük şehir iki kat büyüklüğünde ise, ikinci şehir bunun yarısı büyüklüğünde olmalıdır.

Avrupa'da ve Amerika'da Kent Kuramları:

- **Avrupa İçin:**
  - **Fustel de Coulanges** – Din faktörü üzerinden kent anlayışı.
  - **Henry J. S. Maine** – Sözleşmeye dayalı ilişki ve bireyselleşme üzerine kuramsal yaklaşım.
  - **Henri Pirenne** – Ticaretin ortaya çıkması ile kentsel gelişim.
  - **Georg Simmel** – Kentin kişilik üzerindeki etkisi, sosyo-psikolojik unsurlar.
- **Amerika İçin:**
  - **Charles Cooley** – Ulaşımın temel belirleyici olduğu kentsel gelişim.
  - **Kent Ekolojistleri** – Kentin, ekolojik süreçler ve çevresel faktörler üzerinden incelenmesi.

Diğer Sınıflandırma ve Kuramlar:

- **Gideon Sjoberg** – Sanayileşme ve üç aşamalı sınıflandırma.
- **Mark Jefferson** – Tek büyük kent kuralı, örneğin İstanbul gibi.
- **Manuel Castells** – Sermaye birikim süreci ve toplu tüketim mekânları.
- **Henri Lefebvre** – Kentleri kapitalist sistem çerçevesinde ele alır.
- **David Harvey** – Kent, sınıf çelişkilerinin bir ifadesidir.
- **İslam Kentinin Kuramsallaştırılması:**
  - **A) Max Weber (1950'lere kadar)**
  - **B) Eliyahu Ashtor-Strauss ve Claude Cahen (1960-1970)**
  - **C) Edward Said (Son Dönemde)**

KENTLEŞME POLİTİKALARI

DÜNYA VE TÜRKİYE'DE KENTLEŞME

- Kentleşme ve kalkınma ilişkisi?
- Küreselleşmenin kentleşme üzerindeki etkisi ?
- Küresel kent kavramı?
- Sanayi öncesi kent/leşme ile endüstriel modern kentl/leşme arasındaki temel farklılıklar?

- Kentleşmenin sebepleri: daha müreffeh bir hayat arayışı
  - İktisadi nedenler: tarım topraklarının bölünmesi, traktör gibi teknolojik gelişmeler , iş bulma imkanı vb.
  - Siyasi nedenler: alınan siyasi kararlar, terör ve etnik çatışmalar vb.
  - Teknolojik nedenler: teknolojik yatırımlar
  - Sosyo-psikolojik nedenler: kan davaları, bireysel ve toplumsal inanç ve beklenti

Not: Mutlak ve göreli yoksulluk kavramları

Dünyada kentleşme

- Nüfus artış oranı ve kentleşme oranı kavramları

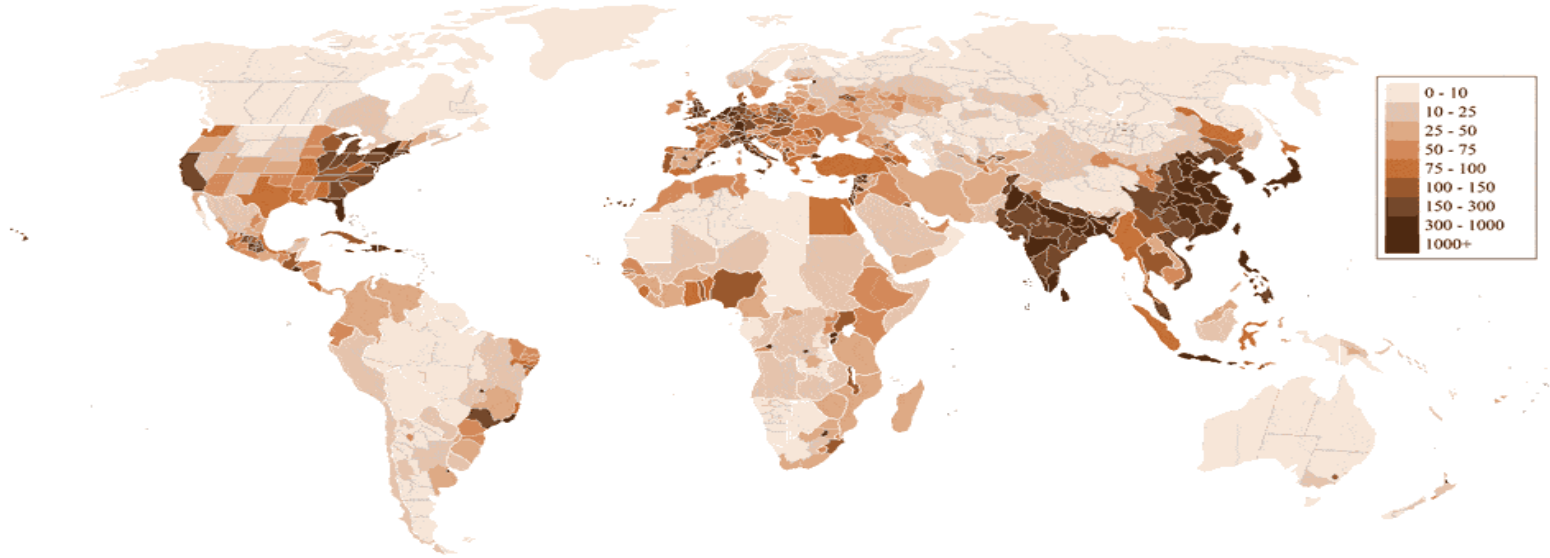

- Kıtasal olarak değişime bakıldığında Afrika ve Asya'da kentleşme oranı %40 diğerleri % 50 üzerindedir. Dünya ortalaması ?

The urban and rural population of the world, 1950-2030

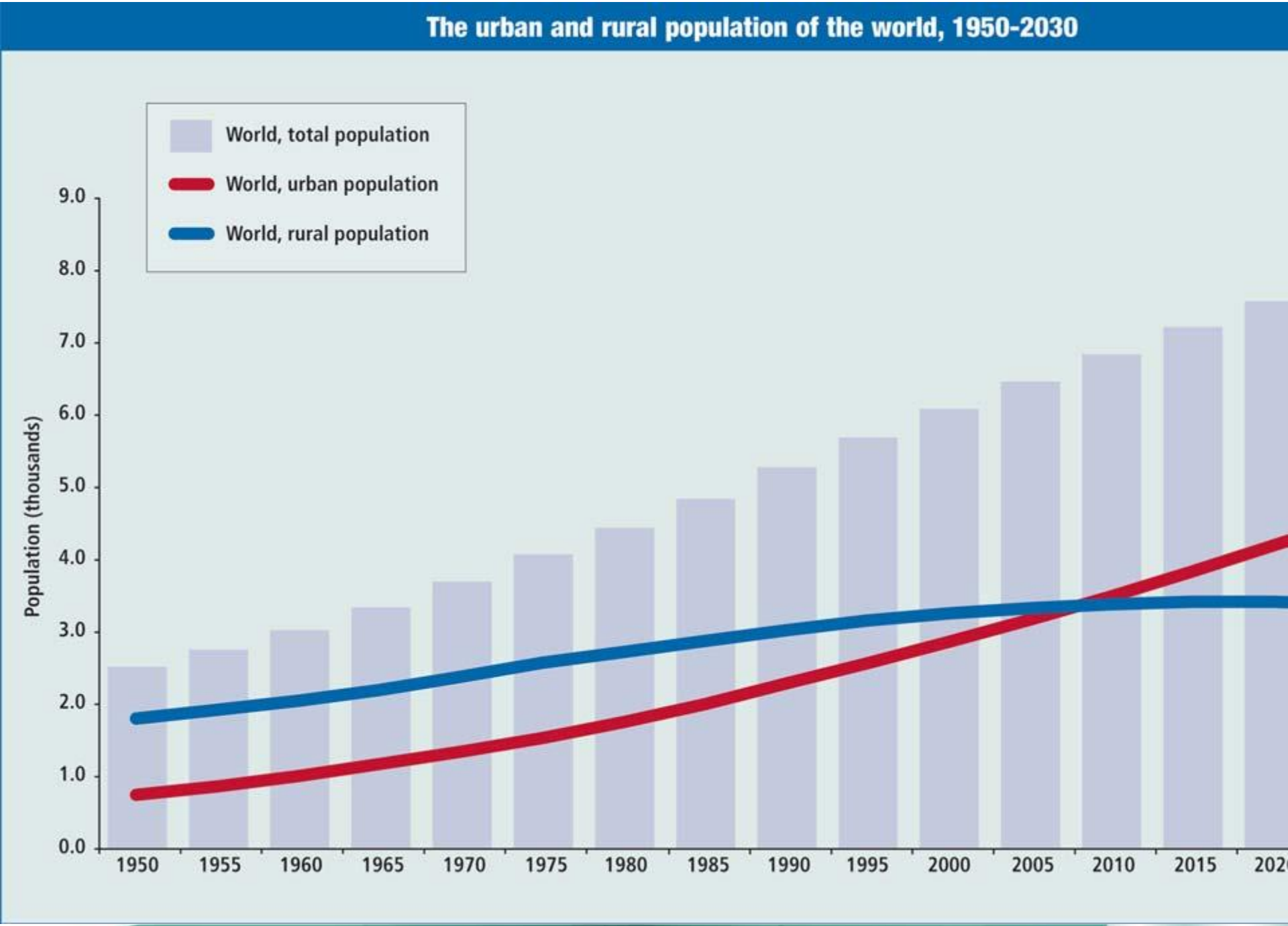

- Türkiye'de kentleşme;

	Toplam Nüfus	Kentsel Nüfus	%	Kırsal Nüfus	%
1927	13,648,270	3,305,879	24.2	10,345,390	75.8
1950	20,977,348	5,244,337	25.0	15,710,391	74.9
1965	31,391,421	10,805,817	34.4	20,585,604	65.6
1970	35,605,176	13,691,101	38.5	21,914,075	61.5
1980	44,736,957	19,645,007	43.9	25,091,950	56.1
1990	56,473,035	33,326,351	59.0	23,146,684	41.0
2000	67,803,927	44,006,184	64.9	23,797,743	35.1
2010	73,722,988	56,222,356	76.3	17,500,632	23.7
2012	75,627,384	58,448,431	77.3	17,178,953	22.7
2014	77,695,904	71,286,182	91.8	6,409,722	8.2

Türkiye'de kentleşme hareketini doğuran başlıca etmenler

- İtici
- Çekici
- ve iletici etmenler şeklinde sıralamak mümkündür

Sektör	1927	1945	1960	1970	1990
Tarım %	89.5	73.5	75	70.5	54
Sanayi %	5.5	8.5	7.5	10	18
Hizmet %	5	18	17.5	19.5	29

Günümüzde ise sıralama, 20, 27, 52 şeklindedir

Türkiye'de kent türleri ve kentleşme eğilimleri nasıl bir değişiklik göstermektedir?

Büyükşehir Belediyesi Sayısı:	30
İl Belediyesi Sayısı:	51
Büyükşehir İlçe Belediyesi Sayısı:	519
İlçe Belediyesi Sayısı:	400
Belde Belediyesi Sayısı:	397
Toplam Belediye Sayısı	**1397**

6360 sayılı yasanın getirmiş olduğu değişiklikler ve etkileri?

Türkiye’nin Kentleşme Özellikleri

- Özellikle 1950'li yıllardan sonra yaşanan göç hareketleri önemli bir rol oynamıştır.
- Sanayileşmesiz kentleşme ve hızlı kentleşme süreçleri yaşanmıştır.
- Göç hareketleri, batıya doğru sıçramalı veya doğrudan göç şeklinde olmuştur.
- Büyük kentlere daha hızlı bir göç gerçekleşmiştir.
- Coğrafi dağılımda farklılıklar gözlemlenmiştir.
- Genç ve eğitim durumu ileri düzeyde olan bireyler, hemşericilik gibi faktörler kentleşme süreçlerinde etkili olmuştur.
- Kendine özgü kentleşmenin, olumsuz sonuçları da beraberinde getirdiği söylenebilir.

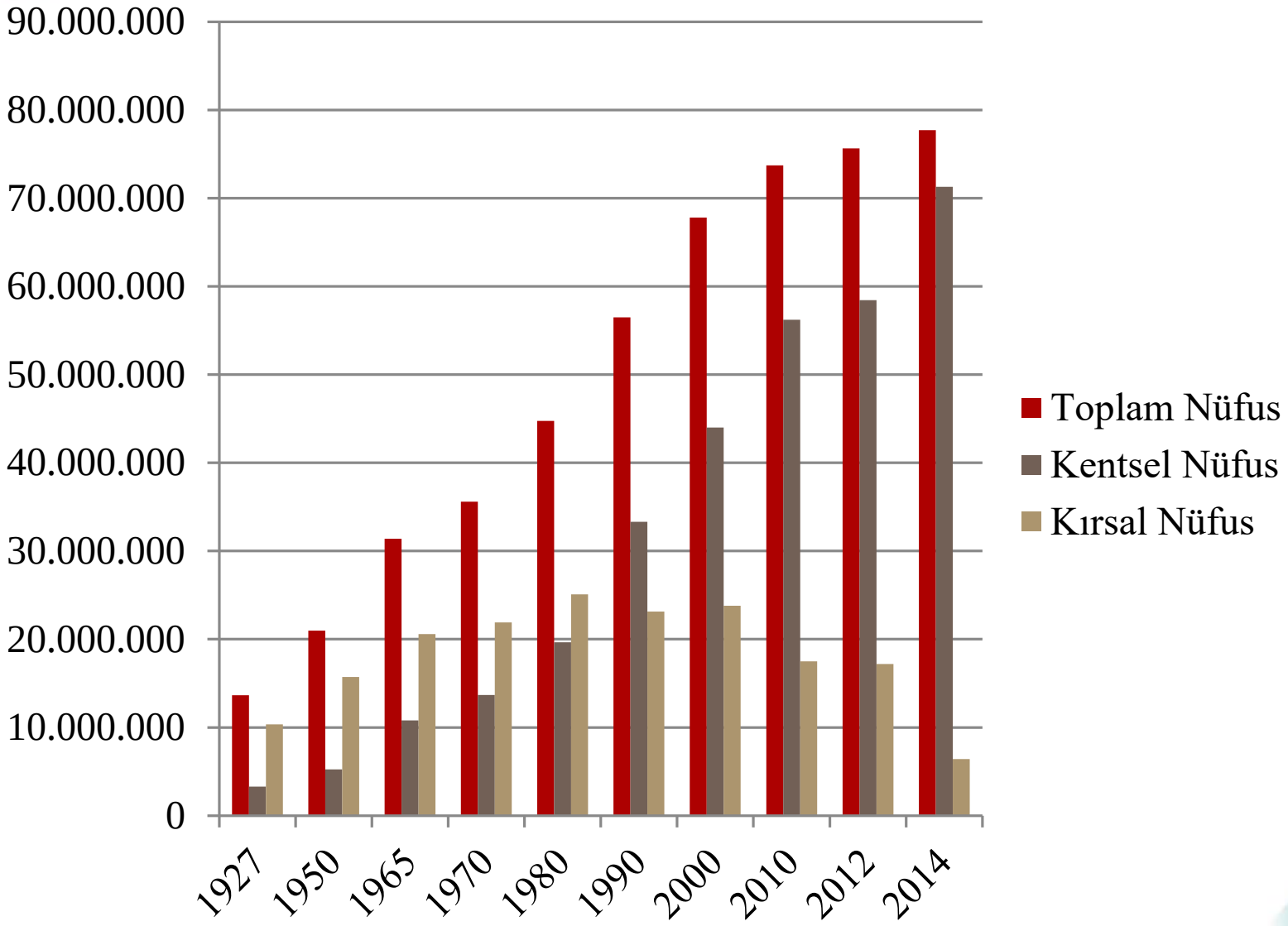
90.000.000
80.000.000
70.000.000
60.000.000
50.000.000
40.000.000
30.000.000
20.000.000
10.000.000
0
1927
1950
1965
1970
1980
1990
2000
2010
2012
2014
Toplam Nüfus
Kentsel Nüfus
Kırsal Nüfus

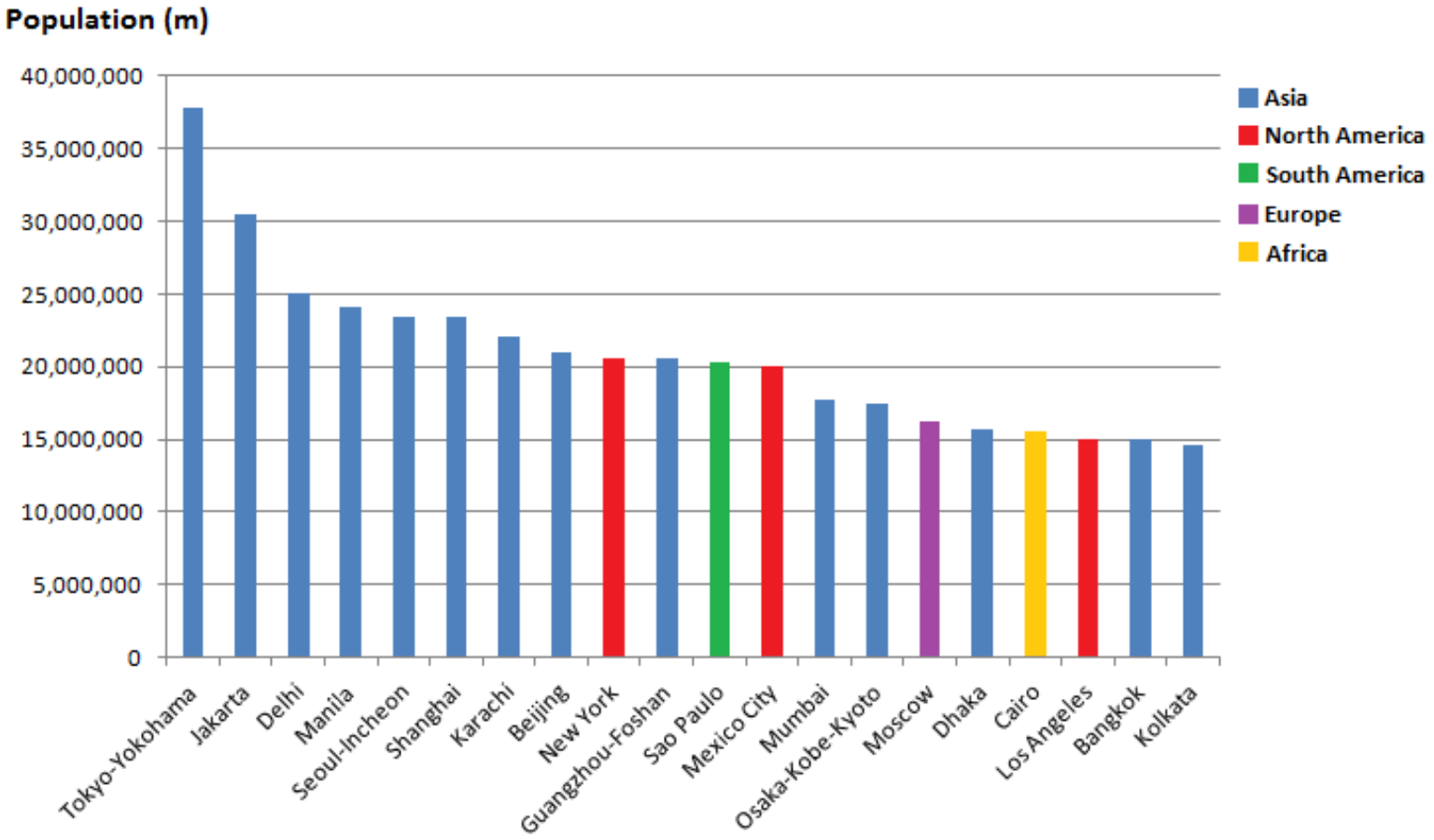

The world's 20 largest cities

Source: Demographia World Atlas, 2015

Türkiye’de Kentleşme Politikası

- Düzenli ve planlı kentleşme, kalkınmaya yardımcı olur mu?
- **1960 Öncesi Dönem:** İthal ikamesi ve merkezi planlamanın eksikliği söz konusudur.
- Kalkınmayı teşvik yasası, milli sanayinin geliştirilmesini hedeflemiştir.
- İzmir İktisat Kongresi'nde, özel sektöre vurgu yapılmıştır.
- **Sanayi Planı (1933-1937, 1938-42):** Katı bir devletçi kalkınma anlayışı ile uygulanmıştır.

- **1960-1980 Arası Dönem** (İthal İkamesi ve Merkezi Planlama Dönemi)
- **Devlet Planlama Teşkilatı**, 1960'ta kurulmuştur.
- 1963 yılında **ilk kalkınma planı** hazırlanmıştır.
- Kalkınma planları, kamu sektörü için bağlayıcı, özel sektör için ise teşvik edici nitelikte olmuştur.
- **1. Beş Yıllık Kalkınma Planı (1963-1967):**
- Bölgeler arası gelişmişlik farkı, belediyelere idari ve mali özerklik, kentleşme sorunlarına öncelik verilmiş, en uygun kent büyüklüğü ele alınmıştır.
- **2. Beş Yıllık Kalkınma Planı (1968-1972):**
- Sanayileşme, kentleşme ve tarımda modernleşme ön planda tutulmuş, büyük kentlerin daha da büyümesi desteklenmiştir.
- **Kentleşme ile ilgili temel ilkeler**:
  - Bölgeler arası dağılım,
  - Kentleşmeye ve kentlileşmeye destek,
  - Sanayileşme ile birlikte düşünülmesi,
  - Mahalli idarelerin güçlendirilmesi,
  - Kent planlarında esneklik.

3. Beş Yıllık Kalkınma Planı (1973-1977):

- Hem işlevsel hem de kademeli kentleşme, büyük ve küçük kent ayrımı, koordinasyonun önemi vurgulanmıştır.
- Yerel yönetimler için ölçek ve kaynak sorunları giderilmelidir.
- Büyük kentlere yığılmanın önlenmesi gerektiği ifade edilmiştir.

4. Beş Yıllık Kalkınma Planı (1979-1983):

- Kentsel planlama ilke ve politikalarına, belediye girişimciliğine, ulaşım ve çevre sorunlarına odaklanılmıştır.
- Temel anlayış, kentleşmeyi durdurmak değil, kentleri daha yaşanabilir bir hale getirmektir.

1980 Sonrası Dönem (Kalkınma Planlı ve Piyasa Merkezli):

- **Açık Ekonomiye Geçiş** (24 Ocak 1980)
- **5. Beş Yıllık Kalkınma Planı (1985-1989):**
  - Orta ölçekli kentler öne çıkmıştır.
  - Belediyeler ana kuruluşlar olarak belirlenmiştir.
  - Modern kentleşme ve kentçilik anlayışı benimsenmiştir.
  - Uzmanlaşma, sanayi alanları ve uzmanlaşmaya dayalı kent sınıflarının oluşumu vurgulanmıştır.
  - Tarım arazileri üzerinde düzensiz kentleşme engellenmeye çalışılmıştır.
- **6. Beş Yıllık Kalkınma Planı (1990-1994):**
  - Avrupa Yerel Yönetimler Özerklik Şartı 1 Nisan 1983'te yürürlüğe girmiştir.
  - Özerk yerel yönetim kavramı ön plana çıkmıştır.
  - Kaliteli ve sağlıklı yaşam alanları oluşturulması hedeflenmiştir.
  - Kent işletmeciliği kavramı güçlendirilmiştir.

7. Beş Yıllık Kalkınma Planı (1996-2000):

- Büyük şehirlere olan göç akışının önlenmesi hedeflenmiştir.
- Eğitim ve kitle iletişim araçları ile daha yaşanabilir alanlar oluşturulması amaçlanmıştır.

8. Beş Yıllık Kalkınma Planı (2001-2005):

- Yerel yönetimlerde katılım, denetim ve maliye üzerine çalışmalar yapılmıştır.
- Ölçek sorunu, yoksulluk ve kaçak yapılaşma gibi sorunlar ele alınmıştır.
- Teknokentler gibi yeni alanların geliştirilmesi teşvik edilmiştir.

9. Kalkınma Planı (2007-2013):

- Plan, program ve bütçe bağlantısı üzerinde durulmuştur.
- AB uyum süreci önemli bir hedef olarak belirlenmiştir.
- Bu dönemde kentsel gelişimle ilgili özel bir bölümde değerlendirme yapılmamıştır.

10. Kalkınma Planı (2014-2018):

- Ekonomik yapının sürdürülebilirliği, beşeri sermaye ve milli teknoloji hamlesi gibi hedefler öne çıkmıştır.

11. Kalkınma Planı (2018-2023):

- Planın temel hedefi, insan odaklı, doğal hayata ve tarihi mirasa saygılı, temel kentsel hizmetlerin adil ve erişilebilir bir şekilde sağlandığı, yaşam kalitesi yüksek ve değer üreten şehirler ve yerleşimler oluşturmaktır.

12. Kalkınma Planı (2023-2028):

- İklim değişikliği, kentsel dirençlilik, sürdürülebilirlik, yaşam kalitesi, eşitlikçi ve teknoloji gibi temel kavramlar üzerine kurgulanan bir şehircilik anlayışı vurgulanmaktadır.

Anayasada İlgili Maddeler:

- 23., 35., 43., 44., 45., 46., 56., 57., 168., 169., 171. maddeler

Plan ve Uygulama Kopukluğu:

Planda belirlenen hedefler ile uygulama arasında kopukluk yaşanabilmektedir.

Göç:

- **İç Göç:** Aynı ülke sınırları içinde yapılan yer değiştirmedir. İnsanlar, farklı şehirler ya da köyler arasında geçiş yapabilirler.
- **Dış Göç:** İki ülke arasında gerçekleşen nüfus hareketidir. Bir ülkeden başka bir ülkeye göç eden bireyleri kapsar.

Kaçak Göçmenlere İlişkin Temel Açmazlar:

1.Ucuz İşgücü: Kaçak göçmenler, genellikle düşük ücretle çalışmak zorunda kalabilirler. Bu durum iş gücü piyasasında adaletsizliğe yol açabilir ve yerel iş gücünü olumsuz etkileyebilir.

2.Barınma Sorunu: Kaçak göçmenler, yasal haklara sahip olmadıkları için barınma konusunda büyük zorluklar yaşarlar. Çoğu zaman düzensiz ve sağlıksız koşullarda yaşamak zorunda kalabilirler.

3.Sağlık Sorunları: Kaçak göçmenler sağlık hizmetlerinden yararlanma konusunda sıkıntılar yaşayabilirler. Yasal belgelerinin eksikliği nedeniyle sağlık hizmetlerine erişimleri sınırlı olabilir.

4.Eğitim Problemleri: Göçmenlerin çocukları, yasal statüleri veya ekonomik durumları nedeniyle eğitim sistemine entegrasyon konusunda zorluklarla karşılaşabilirler.

5.Ötekileştirme ve Demokrasi Meşruiyeti: Kaçak göçmenler, toplumda ötekileştirilebilir ve dışlanabilirler. Bu durum, toplumsal uyumu zorlaştırabilir ve demokrasi anlayışının meşruiyetiyle ilgili sorunlara yol açabilir.

6.Yozlaşma: Kaçak göçmenlerin yerleşim yerlerinde yasal düzenlemelere uymamaları, bazen yolsuzluk ve kötü yönetim gibi sosyal yozlaşmalara neden olabilir. Ayrıca, insan kaçakçılığı ve diğe yasa dışı faaliyetler de artabilir.

KENTLEŞME POLİTİKALARI

KENTSEL PLANLAMA POLİTİKASI-İMAR DENETİMLERİ-

- Kolluk ve kamu hizmeti, kamu düzeni ve kamu yararı kavramlarının Planlama ile ilişkisi?

- Planlama: rasyonel insan düşüncesine dayalı olarak geleceğin önceden zihinde tasarlanması; planlama ve plan farkı? modern bir olgu…

- Kent planlaması: ‘bölge, çevre ve ulusal kalkınma planlarıyla uyumlu olarak kentin sadece toprak kullanımıyla değil, aynı zamanda iktisadi, toplumsal ve demografik yönden plana bağlanması’

- 2 temel nedeni? tepkisel planlama ve önleyici planlama

Kent Planlamasının Tarihi

- Kent planlaması, en az kentler kadar eski bir disiplindir. Miletoslu düşünür Hippodamos'un "Izgara Planı" önemli bir örnektir.

Genel Olarak Gelişim Seyri:

- İlk olarak, kentlerin güzelleştirilmesi amacıyla başlatılmıştır.
- Başlangıçta mühendislik anlayışı ön planda tutulmuştur.
- Zamanla sosyal ve iktisadi boyutlar da plana dahil edilmiştir.
- Nihayetinde, siyasi boyut da kent planlamasına entegre edilmiştir.

Planlama Kuramları (Theories of Planning) ve Planlama İçin Kuramlar (Theories for Planning) Arasındaki Fark:

- **Birinci Grup:** Kapsamlı planlama modelleri, mutlak rasyonellik. Bu yaklaşımda planlama süreci tüm yönleriyle, genellikle merkezileştirilmiş ve geniş bir çerçevede yapılır.
- **İkinci Grup:** Küçük adımlarla gerçekleşmesi, sınırlı bir rasyonellik. Bu modelde, planlama süreci daha pragmatik ve kısıtlı kaynaklarla, adım adım ilerleyen bir şekilde uygulanır.
- **Üçüncü Grup:** Sağduyu gibi başka bilgi formlarını dikkate alan ve katılımcılığı ön plana çıkaran yaklaşım. Bu modelde halkın ve ilgili tarafların görüşleri alınarak daha esnek bir planlama süreci ortaya konur.

Planlama Türleri:

- **Savunucu Planlama:**
- **Bir Süreç Olarak Planlama:**
- **Stratejik Planlama:**

Kent planlama süreci

1. Aşama, amaçların belirlenmesi
2. Aşama, bugünkü durumun tespiti
3. Aşama, planın oluşturulması
4. Aşama, planın onaylanması
5. Aşama, planların uygulanması
6. Aşama, planların gözden geçirilmesi

Kent planlaması özellikleri

- Uzun sureli
- Değişime açık olmalı
- Herkese eşit mesafede olmalı
- Herkesi bağlayıcı olmalı
- Şeffaf, açık, geniş kapsamlı ve genel olmalı

Kent Planlaması Araçları:

- **Vergi ve Benzeri Düzenlemeler:** Emlak vergisi veya veraset intikal vergileri gibi düzenlemelerle kent planlaması süreci desteklenir.
- **İmar Programları:** Kentin fiziksel gelişimini yönlendiren ve düzenleyen programlar oluşturulur.
- **Kamulaştırma Yetkisi:** Kamulaştırma, kanunlar veya rayiç bedel üzerinden yapılır. Ayrıca, kamusal hizmetler, kolluk hizmetleri ve kamu düzeni ile kamu yararını sağlamak amacıyla kullanılır.

Türkiye'de Kent Planlaması:

- Osmanlı Dönemi:
- Tek Parti Dönemi (1923-1950):
- Çok Partili Dönem (1950-2000):
  - TMMOB (1954): Türkiye Mühendis ve Mimar Odaları Birliği'nin kurulması, mühendislik ve mimarlık alanlarında önemli bir gelişmeyi işaret eder.
  - 3194 Sayılı İmar Kanunu (1985):
- 2000 Sonrası:
  - ❖Günümüzde, 10.000 nüfustan fazla…Belediye ve İl Özel İdareler yetkili..merkezileşme tehlikesi…

- Kent planlaması türleri
  - ❖3194 sayılı kanun
    - ❑Bölge planı (Mekânsal Strateji Planı)
    - ❑Çevre Düzen Planı
    - ❑İmar Planı: nazım imar planı ve uygulama imar planı
  - ❖İmar Planı Yapma Esaslarına Yönetmelik : Revizyon İmar Planı, İlave İmar Planı, Mevzi İmar Planı
  - ❖Diğer kanunlarda ise, Islah İmar Planı, Koruma Amaçlı İmar Planı
  - ❖Ulusal Park Geliştirme, Turizm Amaçlı Plan
-

- Türkiye'de kentlerin imar planlarının uygulanmasında karşılaşılan sorunlar?
    - •Yetersiz Planlama ve Denetim:
    - •Kaçak Yapılaşma:
    - •Yerel Yönetimlerin Yetersiz Kaynakları:
    - •Toprak Kullanımı ve Mülkiyet Sorunları:
    - •Sosyal ve Ekonomik Faktörler:
    - •Kentsel Dönüşüm Projeleri:
    - •Çeşitli Hukuki ve İdari Engeller:
    - •Çevresel Faktörler:
    - •Hızlı Nüfus Artışı:
    - •Siyasi Baskılar:

İlgili kurumlar;

- ❖ Çevre, Şehircilik ve İklim Değişikliği Bakanlığı,
- ❖ Tarım ve Orman Bakanlığı,
- ❖Kültür ve Turizm Bakanlığı,
- ❖ İller Bankası,
- ❖Belediyeler,
- ❖ İl Özel İdareler,
- ❖GAP Bölge Kalkınma İdaresi Başkanlığı

İmar Denetimleri

- “Bir yerin yapı düzenini sağlama, orayı geliştirip güzelleştirme, yasama koşullarını uygunlaştırma, iyileştirmek ve bayindir duruma getirme”
- Kolluk hizmeti olarak imar denetimleri
- İmar denetimlerin hukuki çevresi
  - (Anayasa23.35.43.44,45.46.56.57.,63.119.121.125.127.128.155.160.166.169.170.maddeler imarla ilgili)
- Yapı denetim şirketleri
- …

KENTLEŞME POLİTİKASI

KIRSAL KALKINMA VE BÖLGESEL PLANLAMA POLİTİKASI

- **Kırsal alanlar,** kent sayılan kadar nüfus olmayan, nüfusu dağınık halde, ekonomisi ağırlıklı olarak tarıma dayalı, birincil ilişkilerin hakim olduğu yerler,
- **Kırsal toplum** (*rural community*). Köy, birincil ilişkiler, inanç ve din, tarım, aklın değil duyguların hakim olduğu ve sınırlı rasyonalite?
- **Kırsal kalkınma:** politikalar bütünü
- **Sürdürülebilir kalkınma?**

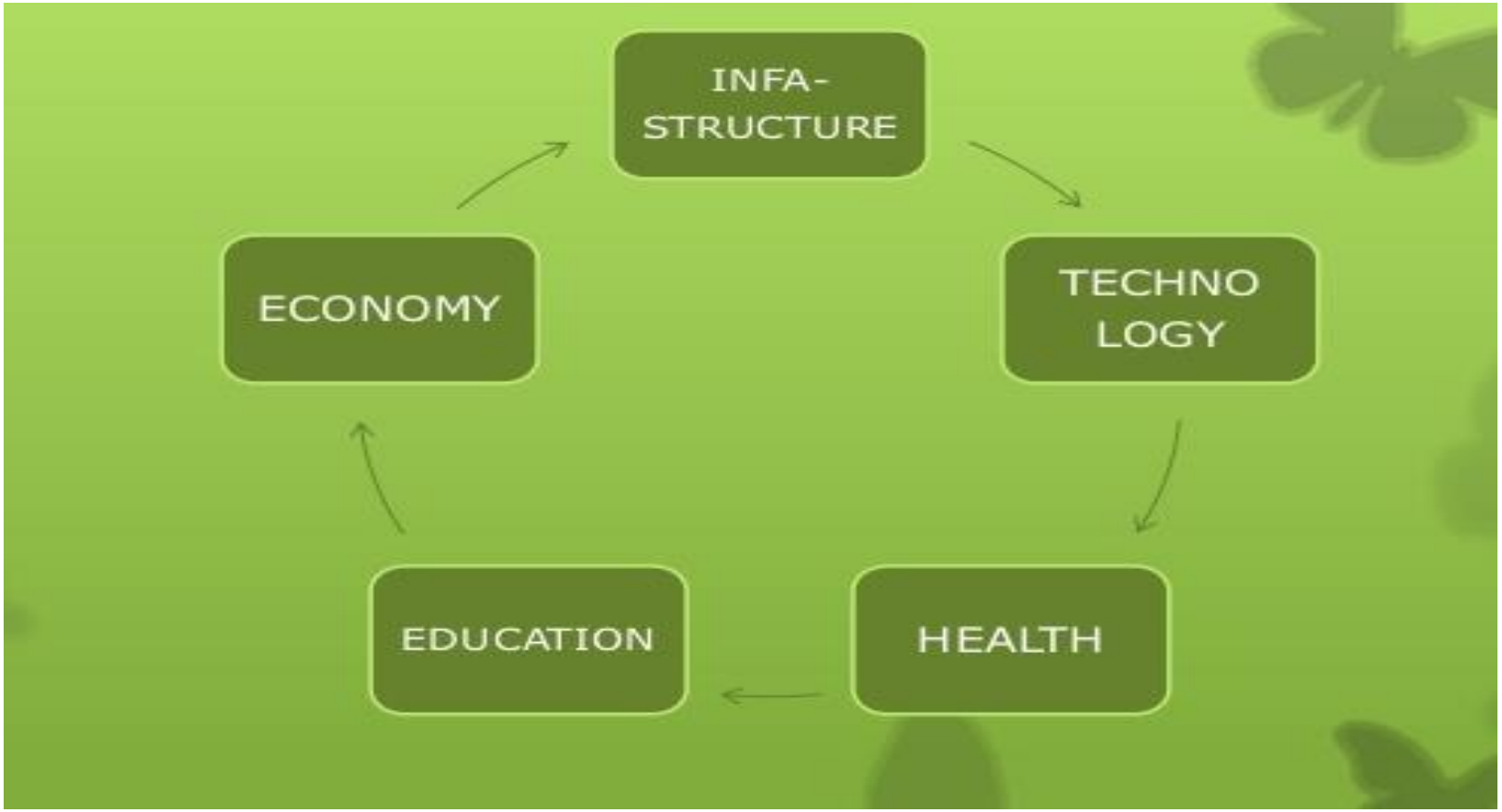

Kırsal kalkınmanın boyutları?

Temel amaçlar:

- kamu hizmetleri, altyapı ve iletişim olanakları sağlama,
- Sağlık, eğitim ve yaşam koşullarını geliştirme
- İş imkanı, iktisadi imkanlar oluşturma

Kırsal alanda karşılaşılan problemler?

- Altyapı Eksiklikleri:
- Eğitim ve Sağlık Hizmetlerine Erişim:
- Tarımda Verimlilik Sorunları:
- İstihdam Sorunları:
- Göç ve Nüfus Azalması
- Çevresel Sorunlar:
- Kadınların Sosyal ve Ekonomik Durumu:
- Finansal Kaynaklara Erişim:

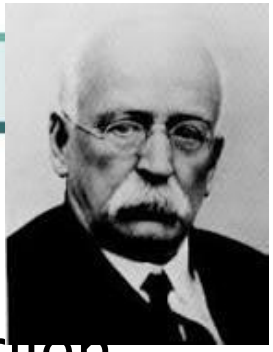

Bahçe kent (*Garden city* -Ebenezer Howard)

- Sanayileşme ve çevre sorunlarına çözüm ve modern kentlerin gelişimine tepki olarak 1902 yılında geliştirilen bir öneri,
- Kırsal alanda toplumsal hayat sınırlı, çalışma saati uzun ve ücretler düşük vb. olumsuzluklar yanı sıra temiz hava, güzel ve estetik bir doğa temiz su vb. imkanlara sahip,
- Kentler ise, doğadan kopuk, kiralar yüksek, sanayi ve turizm ağırlıklı, çevre kirliliği fazla yanı sıra toplumsal fırsatlar mevcuttur,
- Bahçe kentler her ikisi arasında denge kurma amacı taşır,
- İngiltere'nin 2. dünya savaşı sonrası «yeni kentler» için esin kaynağı olmuştur,

After 1945, the garden city model was mutated into *satellite* or *new towns* in many countries eg in Sweden, UK or Hong Kong. Here shown are Vallingby, Milton Keynes and Shatin.

BROAD WAY GARDEN

RESIDENTIAL AREA

- **Yeni Kent (New Town) –Robert Owen, Frederic J. Osborn**
- Aşır nüfus artışı ve büyümesini engellemek ve nüfusu dengeli dağıtmak ya da afetler sonarı evsiz kalanlar için yeniden inşa edilmiş ketler…Ör. Londra

- **Kentsel Köy (Urban Village):Richard Meier,**
- ana kentin 25-30 km uzağında, göç güzergahları üzerinde

- **Kırsal Kent (Rural Town)-Raanan Weitz:** kır ile kent arasında köprü görevi görecek olan sessiz merkezler-çalışı köye dönebeilecekleri..

Köy Kent:

- CHP 1970 li yıllardan beri uygulamak istedikleri kırsal kalkınma modeli-İdeal cumhuriyet köyü

Tarım kent:

- MHP tarafından ortaya atılan kırsal kalkınma modeli

Türkiye'de uygulanan kırsal kalkınma politikaları

- Ankara'nın başkent seçilmesi
- 1924 yılında Köy Kanunu
- Aşar vergisinin kaldırılması
- 1929 sonrası devletçi uygulamalar
- Ziraat Bankası ve Tarım Mahsulleri Ofisi
- 1940-54 arası Köy Enstitüleri
- 1932-50 Halkevleri
- Üretim çiftlikleri ör: Atatürk Orman Çiftliği

Çok partili hayat geçiş ve tarımda modernleşme faaliyetleri

- Demir yolları yanı sıra kara yolları ağına ağırlık verilmesi
- Devlet Planlama Teşkilatının kurulması
- Beş yıllık kalkınma planların yapılması

1980 sonrası liberal politikalar ve dışa açık ekonomiye geçiş

- Tarım toprakların yerleşime açılması
- Özelleştirme faaliyetleri Ör. Et ve Balık Kurumu
- KÖY-DES projeleri kırsal yaşam kalitesini artırmış
- Kırsal kalkınma iktisadi yanı sıra, turizm, sanayi, kültür vb. sektörel alanlarla uyumlaştırılmalı
- Günümüzde, doğa turizmi ve küreselleşme, görünmeyen yoksulluk görünür kılındı. Eğitimsiz değil.

Bölge planlama politikası

- **Bölge kavramı:** bir ülkenin doğal özellikleri, nüfus yapısı, kaynakları, çıkarları açısından türdeşlik gösteren bir bütün olarak planlanmasında yarar görülen kesimi…

- **Bölge planlaması ise:** «bir kentten daha geniş ama bir ülkeden daha küçük bir alan başlıca iktisadi etkinliklerin mekanda rasyonel bir biçimde dağılmalarını sağlamak, bunlara uygun yerleşim yerleri oluşturmak, ….kent görevler ile iktisadi etkinliklerin uzun dönemli planlara konu yapılmasını içeren eylem türü…»

- **Bölge planlamasının temel özellikleri**
  - Kentten daha geniş alanları kapsaması
  - İktisadi etkinliklerin mekanda dağılımı
  - Etkinlikler arası irtibatın kurulması
  - İnsan ihtiyaçlarına (yeşil ve açık alan) cevap verecek nitelikte olmalı
  - Makul bir süre zarfını kapsamalı
- Bölge planlamasının dayandığı temel nedenler?
- Bölge planlaması ve sosyal adalet kavramı arasındaki ilişki?

- Bölge plan türleri
  - Metropoliten plan
  - Azgelişmiş bölge planı
  - Stratejik amaçlı bölge planı
- Bölgesel kalkınma araçları?
  - Umumi müfettişlikler
  - Bölge planları ör: GAP, DAP, DOKAP
    - Amaç: kalkınma planlarında belirlenen hedef ve stratejilere uygun olarak, sektörel ve mekânsal ölçekli, bölgelere arası gelişmişlik farkını azaltmak, sürdürülebilir kalkınmayı sağlamak…
  - Kalkınma öncelikli bölgeler
  - İl gelişme planları
  - Diğer planların bölge boyutu

Kalkınma Ajansları (T.C. Sanayi ve Teknoloji)

- AB ve istatistiki bölgeleme, bölgeler arası gelişmişlik farklılıklarının giderilmesi yönünde teşvik etmektedir. 2006 yılında 26 kalkınma ajansı kurulmuştur.

Amaçları:

- Kamu kesimi, özel sektör ve sivil toplum kuruluşları arasındaki işbirliğini geliştirmek,
- Kaynakların yerinde ve etkin kullanımını sağlamak,
- Yerel potansiyeli harekete geçirmek,
- Ulusal kalkınma planlarında belirlenen ilke ve hedeflere ulaşmak için bölgesel gelişmeyi hızlandırmak,
- Sürdürülebilirliği sağlamak vb.

Yerindelik İlkesi ve Yönetişimle İlişkisi:

- Üniversiteler ve bölgesel kalkınma arasındaki ilişki.